

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 48 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i regnskapsloven og enkelte
andre lover (rapportering om
samfunnsansvar mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	2.5.4	Særlig om rapportering om forhold i leverandørkjeder	27
2	Plikt til å rapportere om samfunnsansvar	6	2.5.5	Nærmere om avgivelse av rapportering om samfunnsansvar .	29
2.1	Gjeldende rett	6	2.5.6	Revisjon	32
2.2	Bakgrunn for lovforslaget	6	2.5.7	Forholdet til eksisterende årsberetningskrav	32
2.2.1	Stortingets behandling av St.meld. nr. 10 (2008-2009), Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi	6	3	Bortfall av plikten til å utarbeide konsernregnskap for visse selskaper – gjennomføring av direktiv 2009/49/EF	36
2.2.2	Arbeidsgruppe	7	3.1	Gjeldende rett	36
2.2.3	Høring	7	3.2	EØS-rett	36
2.3	Internasjonal utvikling	8	3.3	Høringsnotat fra Finanstilsynet	36
2.3.1	Mulig EU-krav om rapportering av «Corporate Social Responsibility»	8	3.4	Høring	37
2.3.2	Krav til rapportering av samfunnsansvar etter dansk rett	9	3.5	Høringsinstansenes syn	37
2.3.3	FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling (Global Compact)	10	3.6	Departementets vurdering	37
2.3.4	Det globale rapporteringsinitiativet (GRI)	10	4	Oppretting av inkurier i verdipapirhandelloven og revisorloven	39
2.4	Generelt om å innføre rapporteringskrav	11	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	40
2.4.1	Arbeidsgruppens forslag	11	5.1	Redegjørelse for samfunnsansvar	40
2.4.2	Høringsinstansenes syn	12	5.2	Gjennomføring av direktiv 2009/49/EF	40
2.4.3	Departementets vurdering	15	6	Merknader til de enkelte bestemmelser	41
2.5	Nærmere om utforming av rapporteringsplikten	16	Forslag til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover	44	
2.5.1	Hvem som skal ha plikt til å rapportere	16			
2.5.2	Nærmere om hva det skal rapporteres om	18			
2.5.3	Nærmere om krav til innholdet i rapporteringen	21			

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 48 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar mv.)

*Tilråding fra Finansdepartementet 7. desember 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 6 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) og lov 15. januar 1999 nr. 1 om revisjon og revisorer (revisorloven). For det første foreslås en plikt for store foretak til å rapportere hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Denne delen av lovforslaget bygger på en rapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Finansdepartementet, som utredet krav til rapportering om samfunnsansvar for å følge opp Stortingets behandling av St.meld. nr. 10 (2008-2009), Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. Rapporten

ble overlevert til departementet 13. oktober 2010, og har vært på høring. For det annet fremmes det i proposisjonen forslag om en endring i regnskapsloven som innebærer at plikten til å utarbeide konsernregnskap faller bort for morselskap som bare har datterselskaper av uvesentlig betydning. Det er adgang til å gi et slikt unntak etter nye EØS-regler som svarer til EU-direktiv 2009/49/EF, som endrer EØS-reglene som svarer til EU-direktiv 78/660/EF. Denne delen av lovforslaget bygger på et høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet 3. oktober 2011, som Finansdepartementet har hatt på høring. I proposisjonen fremmes det også forslag om oppretting av enkelte henvisningsfeil i verdipapirhandelloven og revisorloven.

2 Plikt til å rapportere om samfunnsansvar

2.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett er det ikke noe generelt krav i regnskapsloven om at det skal rapporteres om samfunnsansvar.

Av regnskapsloven § 3-3 a niende til tolvte ledd følger at foretak som ikke er små, skal gi opplysninger i årsberetningen om arbeidsmiljøet, om tilstanden i virksomheten når det gjelder likestilling, om tiltak for å fremme formål i diskrimineringslovgivningen, samt om forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på det ytre miljø. Det gjelder tilsvarende krav for små foretak etter regnskapsloven § 3-3 fjerde til syvende ledd.

2.2 Bakgrunn for lovforslaget

2.2.1 Stortingets behandling av St.meld. nr. 10 (2008-2009), Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi

St.meld. nr. 10 (2008-2009) *Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi* ble lagt fram 23. januar 2009. Meldingen drøftet bl.a. bedrifters ansvar for å påvirke samfunnsutviklingen utover lønnsom verdiskapning, og virkemidler for å skape økt bevissthet om samfunnsansvar både i privat og offentlig virksomhet. Det ble gitt uttrykk for at det er utfordrende å identifisere juridiske virkemidler som kan bidra direkte til økt bevissthet om samfunnsansvar i næringslivet. Det ble samtidig vist til at oppmerksomhet og press fra opinionen og forbrukere, samt intern bevisstgjøring blant arbeidstakere og ledelsen i det enkelte selskap, trolig vil kunne ha positiv effekt. Juridiske virkemidler kan derfor brukes for å tilrettelegge for offentlig søkelys på selskapets virksomhet.

På denne bakgrunn ble det i meldingen varslet høring av et utkast til lovregler med krav om at de største regnskapspliktige foretakene skal opplyse om hvilke etiske retningslinjer eller standarder for samfunnsansvar de følger og hva selskapet har gjort i regnskapsåret for å følge opp sitt samfunnsansvar.

Utenrikskomiteen uttalte bl.a. følgende om meldingen, jf. Innst. S. nr. 200 (2008-2009):

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, støtter en slik utvidelse av rapporteringsplikten. Flertallet mener det er viktig at et utvidet rapporteringsregime faktisk medfører at bedrifter i større grad fokuserer på og tar større samfunnsansvar i sin virksomhet.

Komiteen er opptatt av at de nye kravene innrettes med mål om dette, og at det er viktig at man unngår kun å skape økt papirarbeid for bedriftene uten reell utvikling i retning av et mer etisk ansvarlig næringsliv.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener derfor Regjeringen må gjøre mer enn å be bedrifter rapportere inn om hvorvidt de har etiske retningslinjer eller ikke, og hvordan disse retningslinjene er fulgt opp i regnskapsåret. Målet med økt rapportering må være å motivere flere enn de som allerede opererer med og følger opp etiske retningslinjer til å integrere og tenke samfunnsansvar og etikk i virksomheten.

Flertallet mener de nye rapporteringskravene må utformes slik at ikke rapportering blir et mål i seg selv, men at den enkelte bedrift rapporterer på aktiviteter tilpasset egen virksomhet, vurderer hvilke samfunnsmessige fotavtrykk bedriften setter etter seg, og ikke minst hva bedriften gjør for å sikre bærekraftig og positiv påvirkning på omverdenen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, peker på at en av effektene av de nye rapporteringskravene vil være at kunder, investorer og samfunnet for øvrig vil få bedre informasjon om bedrifters arbeid med samfunnsansvar.

[...]

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener de nye danske rapporteringsreglene samt britiske «Companies Act» er rapporteringsregimer

som i stor grad oppnår nettopp en kvalitativ og relevant rapportering, og ber Regjeringen se på den danske og britiske modellen i arbeidet med forskriftene, for å sikre at også de norske rapporteringsreglene blir et redskap for å oppnå en faktisk utvikling i bedriftene.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener det er naturlig at Regjeringen i arbeidet med forskriften om nye rapporteringskrav ser på om det er ønskelig å la dagens rapporteringskrav på miljø og likestilling integreres i de nye kravene for på denne måten oppnå ett helhetlig rapporteringsregime på samfunnsansvar, bærekraft og sosial påvirkning.»

2.2.2 Arbeidsgruppe

På denne bakgrunn oppnevnte Finansdepartementet 19. februar 2010 en arbeidsgruppe til å utrede krav til rapportering om samfunnsansvar. Arbeidsgruppen ble sammensatt med medlemmer fra Finansdepartementet, Utenriksdepartementet, Miljøverndepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Arbeidsdepartementet. Arbeidsgruppen ble gitt følgende mandat:

«1. I St.meld. nr. 10 (2008-2009) om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi ble det varslet at regjeringen vil sende på høring et lovforslag om innføring av et tilleggskrav for de største regnskapspliktige foretakene om at de skal opplyse om hvilke etiske retningslinjer eller standarder for samfunnsansvar de følger og hva selskapet har gjort i regnskapsåret for å følge opp sitt samfunnsansvar. Det er vist til at en plikt til å opplyse om hvilke etiske retningslinjer eller standarder for samfunnsansvar selskapene følger og hvordan samfunnsansvaret følges opp, blant annet vil kunne føre til økt bevissthet i ledelsen om verdien av å vektlegge både økonomiske, sosiale og miljømessige forhold i deres virksomhetsstyring. Det vil også kunne føre til en gjennomgang av bedriftens retningslinjer og rutiner og til at det løpende gjøres vurderinger av mulige videre skritt for å forbedre praksis.

2. Arbeidsgruppen skal utrede utvidede krav til rapportering om samfunnsansvar i regnskapsloven. Formålet skal være å bidra til at næringslivet i større utstrekning fokuserer på og integrerer samfunnsansvar i sin styring av virksomheten.

Som ledd i arbeidet bør arbeidsgruppen se hen til lovregler om rapportering som nylig er innført i andre land, og da særlig til kravet til rapportering om samfunnsansvar i den danske årsregnskapsloven § 99a som trådte i kraft 1. januar 2009. Med utgangspunkt blant annet i den danske bestemmelsen skal arbeidsgruppen drøfte:

- om foretakene bør rapportere om sine etiske retningslinjer, dersom slike er fastsatt
- om foretakene bør rapportere om systemer eller prosedyrer for å omsette sine etiske retningslinjer til handling
- om foretakene bør gi sin vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med samfunnsansvar i virksomheten samt eventuelle forventninger til arbeidet med samfunnsansvar fremover
- om kravet til rapportering om samfunnsansvar bør knyttes til sentrale internasjonale initiativer på området, for eksempel ved at man som i Danmark gir unntak fra opplysningskravet for foretak som har utarbeidet fremskritt rapport i forbindelse med tilslutning til FNs Global Compact eller FNs prinsipper for ansvarlige investeringer

Arbeidsgruppen skal vurdere eventuelle nye opplysningskrav i sammenheng med eksisterende krav til opplysninger om samfunnsansvar i årsberetningen. Arbeidsgruppen kan, dersom det anses hensiktsmessig, foreslå at eventuelle nye krav som foreslås, tilpasses til eksisterende opplysningskrav. I den grad arbeidsgruppen vurderer det som ønskelig kan det bes om innspill fra eksterne parter, herunder fra næringslivet og fra ideelle organisasjoner.

Det skal utarbeides utkast til lov- og forskriftsendringer som reflekterer arbeidsgruppens forslag. Arbeidsgruppen skal utrede økonomiske og administrative konsekvenser av de forslag som fremmes.

Arbeidsgruppen skal avgi sin rapport innen 15. september 2010.»

2.2.3 Høring

Arbeidsgruppens rapport ble overlevert til Finansdepartementet 13. oktober 2010 og sendt på høring 26. oktober 2010 med frist 28. januar 2011 til følgende instanser:

Departementene

Brønnøysundregistrene	Yrkesorganisasjonenes sentralforbund
Datatilsynet	Økonomiforbundet
Forbrukerombudet	
Konkurransetilsynet	Det har innkommet høringssvar med realitets-
Kredittilsynet (nå: Finanstilsynet)	merknader fra følgende instanser:
Norges Bank	Barne-, likestillings- og inkluderings-
Riksrevisjonen	departementet
Skattedirektoratet	Fiskeri- og kystdepartementet
Statens pensjonskasse	Helse- og omsorgsdepartementet
Statistisk sentralbyrå	Justis- og beredskapsdepartementet
	Miljøverndepartementet
	Samferdselsdepartementet
Aksjonærforeningen i Norge	
Amnesty International Norge	Datatilsynet
Arbeidsgiverforeningen for Skip og Offshorefar-	Finanstilsynet
tøyer	
Arbeidsgiverforeningen Spekter	Arbeidsgiverforeningen Spekter
Bedriftsforbundet	COOP Norge
Christian Michelsens Institutt	Den norske Revisorforening
Coop Norge	Etheco (et konsulentfirma som leverer
De selvstendige kommunale pensjonskasser	rådgivningstjenester innenfor temaet virksom-
Den Norske Advokatforening	heters samfunnsansvar)
Den norske Revisorforening	Finansnæringens Fellesorganisasjon
Energibedriftenes Landsforening	Folketrygdfondet
Finansforbundet	Forum for Utvikling og Miljø
Finansieringsselskapenes forening	Handels- og Servicenæringens Hoved-
Finansnæringens Hovedorganisasjon	organisasjon (nå: virke)
Folketrygdfondet	Initiativ for Etisk Handel
Forbrukerrådet	KLP Kapitalforvaltning
Forum for Utvikling og Miljø	Landsorganisasjonen i Norge
Framtiden i våre hender	Norges Rederiforbund
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisa-	Norges Røde Kors
sjon (nå: Virke)	Næringslivets Hovedorganisasjon
Initiativ for Etisk Handel	Sigla (et konsulentfirma som leverer rådgivnings-
Innovasjon Norge	tjenester innenfor temaet virksomheters
Kirkens nødhjelp	samfunnsansvar)
KS	WWF Norge
Landsorganisasjonen i Norge	
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening	
Norges Fondsmeglerforbund	
Norges Rederiforbund	
Norges Røde Kors	
Norsk Bedriftsforbund	
Norsk Folkehjelp	
Norsk Investorforum	
Norske Finansanalytikeres Forening	
Norske Pensjonskassers Forening	
Næringslivets Hovedorganisasjon	
Oljeindustriens Landsforening	
Oslo Børs	
Senter for utvikling og miljø	
Siviløkonomene	
Sparebankforeningen i Norge	
Transparency International	
Unio	
Verdipapirfondenes Forening	

2.3 Internasjonal utvikling

2.3.1 Mulig EU-krav om rapportering av «Corporate Social Responsibility»

Etter direktiv 78/660/EØF (regnskapsdirektivet) og 83/349/EØF (konsernregnskapsdirektivet), skal årsberetningen i den utstrekning det er nødvendig for å forstå selskapets utvikling, resultat eller stilling, inkludere ikke-finansielle nøkkeltall som er relevante for virksomheten, inkludert informasjon om miljø- og personalsaker. Kravet er gjennomført i regnskapsloven § 3-3 a fjerde ledd. Utover dette stiller regnskapsdirektivene ikke krav til rapportering om samfunnsansvar. De nevnte direktivene er tatt inn EØS-avtalen.

EU-kommisjonen har i rapporten «European Competitiveness Report 2008» tatt inn et eget kapittel om forholdet mellom «Corporate Social Responsibility» (CSR) og konkurransedyktighet, som særlig tar opp «forretningsdrevet» samfunnsansvar. EU-kommisjonen presenterte 25. oktober 2011 en strategi for samfunnsansvar 2011-14. Her definerte kommisjonen CSR-konseptet, og viste til at rapportering om sosiale forhold og miljø kan legge til rette for dialog med selskapets interessenter og til at vesentlig bærekraftsrisiko blir identifisert. Kommisjonen presenterte i uttalelsen også en rekke tiltak, herunder at det vil bli lagt fram et regelverksforslag som bl.a. vil bidra til å sikre like rammebetingelser for CSR-rapportering i EU. Det ble bedt om innspill fra en rekke instanser til hvordan et krav til CSR-rapportering bør utformes. Etter høringen har en arbeidsgruppe under EU-kommisjonen utarbeidet en konsekvensanalyse og drøftet utformingen av et krav til CSR-rapportering. Resultatene av konsekvensanalysen og rådene fra arbeidsgruppen er for tiden til behandling i EU-kommisjonen, med sikte på at et forslag kan bli lagt frem innen utløpet av 2012. Det er fra EU-kommisjonens side antydning at det vil kunne komme mer spesifikke krav om bl.a. opplysninger om håndtering av bærekraftsrisiko og om selskapenes politikk for mangfold blant styremedlemmer. Utover dette er det foreløpig lite tilgjengelig informasjon om den nærmere utformingen av eventuelle kommende EU-regler på området. Eventuelle nye EU-regler på dette området vil trolig bli sett som EØS-relevante.

2.3.2 Krav til rapportering av samfunnsansvar etter dansk rett

Da Finansdepartementet oppnevnte arbeidsgruppen for å utrede krav til rapportering av samfunnsansvar, ble gruppen, som nevnt foran, særlig bedt om å se hen til kravet til rapportering av samfunnsansvar i den danske årsregnskapsloven.

Krav til rapportering om samfunnsansvar ble varslet i den daværende danske regjeringens handlingsplan for Corporate Social Responsibility i mai 2008. Folketinget vedtok 16. desember 2008 «Lov om endringer i dansk regnskapslovgivning (Corporate Social Responsibility i store selskaper)». Loven ble satt ikraft 1. januar 2009 med virkning for regnskapsår påbegynt 1. januar 2009 eller senere. Rapporteringskravet følger av årsregnskapsloven § 99 a. Formålet med lovkravet er å inspirere bedrifter til å forholde seg aktivt til samfunnsansvar og kommunisere om dette til omver-

denen. Det er bl.a. antatt at dette vil bidra til å styrke dansk industri i internasjonal konkurranse.

Lovkravet om rapportering av samfunnsansvar ble evaluert i 2009 og 2010. I 2009-evalueringen¹ ble det vist til at kravet har hatt en positiv effekt på bedriftenes arbeid med samfunnsansvar. Det er vist til eksempler på at lovkravet har ført til at bedrifter som tidligere ikke arbeidet med samfunnsansvar, har begynt å gjøre det, og at lovkravet har økt bedriftenes oppmerksomhet om feltet. Det er videre vist til at lovkravet har bidratt til å systematisere arbeidet til bedriftene som allerede arbeidet med samfunnsansvar.

De aller fleste bedrifter har benyttet sosiale og miljømessige data og nøkkeltall som allerede ble beregnet og benyttet i organisasjonen som grunnlag for sin rapportering om samfunnsansvar. I tillegg har selskapene i stor grad hentet informasjon utenfra som inspirasjon til rapporteringen.

For bedriftene er det også vist til en rekke utfordringer i prosessen med å redegjøre for samfunnsansvar. Blant de viktigste utfordringene er håndtering av store mengder data, sikring av tilstrekkelig validitet, valg av riktig nivå og vinkling for kommunikasjonen. Det er også vist til organisatoriske utfordringer, som utilstrekkelige ressurser og engasjement. Flere bedrifter har også opplyst at det har vært vanskelig å måle hva de har oppnådd.

De faktiske administrative byrder knyttet til å rapportere om samfunnsansvar ble opplyst å være sju til åtte ganger høyere enn målingene beregnet før loven ble vedtatt kunne tyde på. Bedriftene opplyste likevel at de opplevde de administrative byrdene som beskjedne. Det ble oppfattet som positivt at lovkravet ble slik utformet at bedriftene i stor grad kan bestemme redegjørelsens utforming og innhold.

2010-evalueringen² var delvis en oppfølging av de samme bedriftene som ble undersøkt i 2009. Sammenlignet med 2009 ble det funnet en positiv utvikling i bedriftenes rapportering og rapporteringsprosesser.

Flertallet av bedriftene oppga i 2010-undersøkelsen at de brukte mindre tid på rapporteringen sammenlignet med 2009. Det ble også rapportert om bedre arbeidsflyt, og en dobling i antall selskaper hvor samfunnsansvar var en integrert del av forretningsstrategien.

¹ Samfunnsansvar og Rapportering i Danmark – Effekten av rapporteringskrav i årsregnskapsloven, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2010

² Samfunnsansvar og Rapportering i Danmark – Effekten av 2. år med rapporteringskrav i årsregnskapsloven, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2011

2.3.3 FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling (Global Compact)

FN tok i 1999 initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling (Global Compact) for å bringe næringslivet mer direkte inn i utviklingsarbeidet.

Ved lanseringen under World Economic Forums møte i januar 1999 begrunnet FNs daværende generalsekretær Kofi Annan initiativet som følger:

«Jeg foreslår at dere, næringslivsledere samlet i Davos, og vi, De forente nasjoner, tar initiativ til et «Global Compact» av felles verdier og prinsipper, som vil gi det globale markedet et menneskelig ansikt.»

Idéen bak Global Compact er at bedriftene slutter seg til følgende ti grunnleggende prinsipper:

«Menneskerettigheter

1. Bedrifter skal støtte og respektere vernet om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter
2. Sikre seg at de ikke medvirker til menneskerettighetsbrudd

Arbeidsstandarder

3. Bedrifter skal overholde organisasjonsfriheten og den reelle anerkjennelse av retten til kollektive forhandlinger
4. Sette en stopper for alle former for tvangsarbeid
5. Reelt bringe barnearbeid til opphør
6. Sette en stopper for diskriminering i forhold til ansettelse og yrke

Miljø

7. Bedrifter skal støtte en «føre-var»-tilnærming til miljøutfordringer
8. Ta initiativ for å fremme økt miljømessig ansvarlighet, og
9. Oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi

Anti-korrupsjon

10. Bedrifter skal motarbeide alle former for korrupsjon, inkludert utpressing og bestikkelser»

Bedriftene skal årlig rapportere til Global Compact i en framskrittsrapport («Communication on Progress»). Dette kan gjøres i årsrapporten, i en

bærekraftsrapport eller på annen måte. Global Compact anbefaler bruken av Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) i forberedelsen av den årlige framskrittsrapporten.

Følgende tre hovedelementer anbefales ifølge arbeidsgruppen innlemmet i rapporteringen:

- En uttalelse om fortsatt støtte til Global Compact
- En beskrivelse av konkrete tiltak som er blitt gjennomført det siste året, og partnerskap som er inngått for å fremme Global Compacts prinsipper
- Redegjøre for løpende og forventede resultater, hvor man i størst mulig grad bruker målbare indikatorer, for eksempel av typen utviklet av GRI

2.3.4 Det globale rapporteringsinitiativet (GRI)

Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) er tilknyttet FN gjennom sin status som samarbeidende institutt med FNs miljøprogram (UNEP). GRI har utviklet et rammeverk som omfatter prinsipper og måleindikatorer for rapportering av økonomiske, miljømessige og sosiale resultater. Formålet med GRI er at rapportering av økonomiske, miljømessige og sosiale resultater skal bli like utbredt som «vanlig» finansiell rapportering er i dag.

Elleve prinsipper gir veiledning om hva rapportene skal innholde, og omfatter prinsipper som bærekraft, sammenlignbarhet, tydelighet og pålitelighet.

GRI anbefaler at rapporteringen redegjør for selskapets visjon og strategi for å bidra til en bærekraftig utvikling, samt om selskapets profil, virksomhet og interessenter. Rapporten skal beskrive selskapets styringsstruktur og ledelsessystem.

GRI består av over 80 indikatorer for økonomiske, sosiale og miljømessige resultater:

- De økonomiske indikatorene dreier seg om selskapets økonomiske verdiskaping og andre økonomiske virkninger på samfunnet. De dekker rapportering av lønninger, pensjoner og andre ytelser til selskapets ledelse og ansatte, innbetalinger fra kunder og utbetalinger til underleverandører.
- Miljøindikatorene måler selskapets innvirkning på naturen og økosystemet, jord, luft og vann. Indikatorene omfatter miljøvirkninger av selskapets produkter og tjenester, ressursforbruk, forbruk av miljøfarlige stoffer og råvarer, utslipp av klimagasser og andre forurensinger,

avfall, kostnader for miljøinvesteringer og bøter og straff for brudd på miljølovgivning.

- De sosiale indikatorene er gruppert i tre kategorier; forhold relatert til arbeidstakere, til menneskerettigheter, samt til mer generelle samfunnsmessige spørsmål knyttet til forbrukere, lokalsamfunn og andre interessenter. Slik informasjon kan være vanskelig å kvantifisere. Det er derfor som alternativ gitt mulighet for å gi kvalitative beskrivelser.

Det er utviklet sektorvise vedlegg som skal supplere kjerneretningslinjene. Rammeverket retter seg også mot små og mellomstore bedrifter, og det er utviklet en veileder for å forenkle rapportering fra disse.

GRI har i tillegg utviklet en protokoll for å definere rapporteringsansvar bakover i verdikjeden, og arbeider med et rapporteringsverktøy for leverandører. GRI har videre lansert et nettverk for åpenhet i leveransekjedene.

GRI-rapporter skal utarbeides årlig og gjøres tilgjengelig på internett. Selskapene kan velge om de vil anvende retningslinjene i sin helhet, om de vil bruke deler av dem eller kun bruke dem som en referanse. I den forbindelse er det i GRI-rammeverket definert anvendelsesnivåer («application levels»), og forutsatt at det skal opplyses om anvendelsesnivå i de enkelte rapporter som avgis innenfor GRI-rammeverket. Anvendelsesnivåene benevnes «A», «B» eller «C» og er ment å skulle reflektere hvor stor del av GRI-rammeverket som er dekket, hvor «A» innebærer høyeste grad av anvendelse.

En rapport som oppfyller «C»-kravene må omfatte minst 10 indikatorer og et begrenset sett av opplysningskrav. I en «C»-rapport er det ikke krav om at det må gis særskilte opplysninger om ledelsens tilnærming til indikatorkategoriene («management approach»). En rapport som oppfyller «B»-kravene må omfatte minst 20 indikatorer og et utvidet sett med opplysningskrav. I tillegg skal det gis opplysninger om «management approach» for hver indikatorkategori. En rapport som oppfyller «A»-kravene må omfatte de samme opplysningene som en «B»-rapport, men må i tillegg dekke hver «kjerne»- og «sektor supplement»-indikator i henhold til et vesentlighetskriterium, slik at det enten gis opplysninger i henhold til indikatoren eller forklares hvorfor den er utelatt.

Det kan settes «+» bak bokstaven for anvendelsesnivå dersom en rapport har vært gjenstand for ekstern verifisering (for eksempel revisjon). Systemet med anvendelsesnivå er i utgangspunktet

basert på «selvdeklarerer» fra foretakene, men GRI tilbyr en tjeneste hvor organisasjonen, normalt mot en avgift, gir en bekreftelse på at det er «selvdeklarerert» korrekt anvendelsesnivå (slik bekreftelse innebærer ikke bekreftelse av de nærmere opplysningene i foretakenes rapporter, men utelukkende anvendelsesnivået i henhold til de oppstilte kriteriene).

2.4 Generelt om å innføre rapporteringskrav

2.4.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen antar at fokus på næringslivets samfunnsansvar trolig vil tilta i styrke i årene som kommer. Arbeidsgruppen mener bedrifter som opptrer på en sosial og miljømessig ansvarlig måte vil kunne styrke sin markedsposisjon og konkurransekraft både ute og hjemme. Samvittighetsfull oppfølging av utfordringer knyttet til samfunnsansvar vil kunne bidra til å skape verdier i foretaket eller forhindre at slike verdier forringes. Arbeidsgruppen viser til at krav til slik rapportering kan bidra til å øke bedriftenes bevissthet og oppfølging på dette området, samt være et insentiv til at bedriftene integrerer samfunnsansvar i sin daglige drift. Forbedret rapportering vil også kunne bidra til å synliggjøre verdien av slikt arbeid for investorer, eiere og samfunnet for øvrig.

Arbeidsgruppen har, i tråd med mandatet, foreslått at regnskapspliktige foretak pålegges en plikt til å gi en overordnet redegjørelse for tilnærmingen til og oppfølgingen av foretakets samfunnsansvar. Arbeidsgruppen viser til at den i vurderingen særlig har lagt vekt på myndighetenes forventninger og mål for sin politikk for å fremme næringslivets samfunnsansvar, slik disse kommer til uttrykk i St.meld. nr. 10 (2008-2009) og Stortingets behandling av denne meldingen. Lovutkastet er utformet som en utvidelse av regnskapslovens krav til opplysninger om ikke-finansielle forhold i årsberetningen. Arbeidsgruppen viser i den forbindelse til styrets og daglig leders ansvar for årsregnskap og årsberetning, jf. regnskapsloven § 3-5, og har derfor også foreslått at det presiseres at underskrift etter regnskapsloven § 3-5 omfatter redegjørelsen for samfunnsansvar også når den er gitt et annet sted enn i årsberetningen.

2.4.2 Høringsinstansenes syn

De fleste instansene som har merknader, er positive til, eller har forståelse for, at det innføres krav

til rapportering om samfunnsansvar. I *FNOs* høringsuttalelse heter det bl.a.

«FNO vil innledningsvis gi uttrykk for at vi vurderer det som viktig at samfunnsansvar står høyt på agendaen både i næringslivet og hos myndighetene, og vi har sett en gradvis økende oppmerksomhet blant foretakene om betydningen av å vise samfunnsansvar. FNO mener at det bør være et mål at arbeid med samfunnsansvar skal bli en integrert del av flest mulig foretaks kjernevirksomhet og synliggjøres gjennom god rapportering, kunnskap og profilering. Vi støtter på denne bakgrunn forslaget om å innføre utvidede krav til samfunnsansvarsrapportering i regnskapsloven. FNO mener dette er et viktig skritt i retning av mer åpenhet og bevisste holdninger til samfunnsansvar i næringslivet.»

Revisorforeningen viser bl.a. til behovet for å bruke juridiske virkemidler for å fremme en ønsket utvikling. Det uttales bl.a.:

«Bedriftenes samfunnsansvar står høyt på agendaen både i næringslivet og hos myndighetene. Vi ser også en gradvis økende oppmerksomhet blant bedriftene om betydningen av å vise samfunnsansvar. Revisorforeningen følger denne utviklingen nøye, og vi er bevisste på at revisjonsbransjen bør spille en viktig rolle i å bekrefte opplysninger også på dette området. Bekreftede opplysninger om klimagassutslipp som er en følge av foretakets virksomhet, er et sentralt og særlig aktuelt eksempel på det.

På tross av større oppmerksomhet her i landet, er det vårt inntrykk at arbeidet har kommet lenger i mange andre land. Vi tror derfor ikke det er tilstrekkelig med bare frivillige ordninger for å få til en ønsket utvikling på dette området. I Danmark har reaksjonene fra næringslivet på tilsvarende regler som de arbeidsgruppen har foreslått, i all hovedsak vært positive. Revisorforeningen støtter derfor at det innføres krav til samfunnsansvarsrapportering. Vi mener dette er et nødvendig og riktig skritt i retning av mer åpenhet og bevisste holdninger til samfunnsansvar i næringslivet.»

Sigla viser på den annen side også til at rapporteringskrav ikke nødvendigvis er det viktigste virkemiddelet som står til myndighetenes disposisjon. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Det er positivt og viktig at regjeringen nå ser på hvordan et utvidet rapporteringskrav kan fremme bedrifters samfunnsansvar.

Samtidig ønsker vi å understreke at et slikt rapporteringskrav ikke nødvendigvis er det viktigste verktøyet regjeringen har til disposisjon for å fremme bedrifters samfunnsansvar. Som det ble understreket i Stortingsmelding 10 (2008-2009) og i *SIGLAs* høringsuttalelse til meldingen, er det flere virkemidler som kan og bør vurderes, eksempelvis statens rolle som innkjøper og eier. Vi har i tidligere høringsuttalelse og i innspill til Nærings- og handelsdepartementet i forbindelse med ny eierskapsmelding blant annet understreket viktigheten av å inkludere samfunnsansvar i rekruttering av styremedlemmer i selskaper med statlig eierskap.

FNs spesialrepresentant for menneskerettigheter og næringsliv, John Ruggie, har i sitt utkast til *Guiding principles for the implementation of the United Nations 'protect, respect and remedy' framework* understreket prinsippet om «connectivity» – det vil si sammenheng mellom de ulike aktivitetene en stat engasjerer seg i og de virkemidler man har til disposisjon. Dette prinsippet bør komme klarer frem i og det bør, blant annet, ses som en videre oppfordring til staten om å bruke et bredere sett med virkemidler på dette feltet.»

Flere høringsinstanser understreker betydningen av samfunnsansvarsrapportering mer generelt. I høringsuttalelsen til *Forum for Utvikling og Miljø (ForUM)* heter bl.a.:

«God, regelmessig rapportering som er lett tilgjengelig for offentligheten er en forutsetning for å kunne sammenligne selskapers praksis på området, samt utviklingen over tid, og utøve [sic] når det gjelder næringslivets samfunnsansvar.»

ForUM mener imidlertid forslaget ikke vil være tilstrekkelig til å stoppe de som er bevisst uansvarlige fordi det er økonomisk lønnsomt:

«Det er [...] flere endringer som må gjøres med det forslaget som er lagt fram, dersom det skal kunne bli et effektivt verktøy for å synliggjøre de som er gode på området, for å bistå de som ønsker å bli bedre, og ikke minst for å stoppe de som bevisst opptrer uansvarlig fordi det er økonomisk lønnsomt. Sammenlignbar, etterprøvbare og relevant rapportering er en for-

utsetning for god forvaltning og veloverveide avgjørelser på samfunnsansvarsfeltet. Slike rapporter kan også bidra til en intern konkurranse mot toppen ved å vise til de gode eksemplene.

Forslagene til nye rapporteringskrav som nettopp er lagt fram til høring fra den interdepartementale arbeidsgruppa møter dessverre ikke disse behovene. Det fremmes ikke forslag om noen felles standarder for nøkkelinformasjon som rapportene må inneholde, heller ikke noe krav om verifisering eller forankring av rapporten i ledelsen. Tvert imot skapes det et inntrykk av at rapportering skal være en rituell, intern øvelse hvor selskapet i stor grad kan rapportere på de forhold de selv ønsker belyst og unnlate å si noe om de mer problematiske sidene. En ny undersøkelse foretatt av Maria Gjørberg ved UiO viser at i et utvalg av 79 nordiske selskaper som ansees som nordiske pionerer innenfor CSR, mener et klart flertall at staten i større grad må opptre som lovgiver innenfor samfunnsansvarsområdet og at obligatorisk rapportering er et viktig virkemiddel.»

Initiativet for Etisk Handel trekker fram betydningen av rapportering om samfunnsansvar for bedriftene selv. Det heter bl.a.:

«Åpenhet og rapportering er nødvendig for at både små og store bedrifter skal kunne operasjonalisere sitt ansvar. Rapportering om samfunnsansvar handler om tre ting: erkjenne sitt ansvar, identifisere risiko og ta tak i utfordringer. Som John Ruggie, FNs spesialrepresentant for næringsliv og menneskerettighetene, sier det: God dokumentasjon og åpenhet gir ansvarlige bedrifter nye kort på hånden: Fremfor å bli hengt ut, får bedriftene mulighet til å dokumentere og vise frem hva de faktisk gjør. Norske myndigheter kan, gjennom å være tydeligere på hvilke krav og forventinger som stiller, gjøre bedriftenes arbeid på dette feltet både enklere og mer effektivt.»

Samtidig anfører *Initiativet for Etisk Handel* at foretakene i tillegg bør pålegges å forholde seg til et minimumssett av grunnleggende prinsipper. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«IEH mener den største svakheten i forslaget er at det legges opp til rapportering à la carte. Selskaper bør pålegges å forholde seg til et minimumssett av grunnleggende prinsipper, basert på internasjonalt anerkjente konvensjo-

ner og nasjonal lovgiving. IEHs retningslinjer, som bygger på sentrale ILO-konvensjoner og FN-standarder for barnarbeid, tvangsarbeid, faglige rettigheter, diskriminering, brutal behandling, HMS, regulære ansettelser, anstendig lønn, overtid, marginaliserte befolkningsgrupper og ytre miljø, er et godt utgangspunkt. Utover dette har hver enkelt bedrift et ansvar for å inkludere andre sektor- og område-spesifikke tema i sitt arbeid, det være seg korrupsjon, dyrevelferd, kapitalflukt eller andre hensyn.

IEH er enig i at bedrifter må prioritere ressurser og innsats i arbeidet med å følge opp sine etiske retningslinjer. Sektor, geografi og andre forretningsmessige forhold vil ha betydning for både risikosituasjonen og hvilke tiltak det vil være mest hensiktsmessig å sette i gang. Vi er imidlertid ikke enig i at man skal overlate helt og holdent til hver enkelt bedrift å definere hvilke etiske prinsipper som bør ligge til grunn for arbeidet med samfunnsansvar, heri inkludert rapportering.»

Enkelte høringsuttalelser er på den annen side mer forbeholdne eller gir uttrykk for motforestillinger mot å pålegge rapportering om samfunnsansvar. *Spekter* mener at det prinsipielt sett er galt å pålegge rapportering om aktivitet som i utgangspunktet er frivillig. Det uttales bl.a.:

«Vi er tilhengere av størst mulig åpenhet, også når det gjelder bedriftenes samfunnsansvar. Samtidig er vi opptatt at rapportering ikke blir et mål i seg selv. Siden det er frivillig å arbeide med samfunnsansvar, mener *Spekter* på et prinsipielt grunnlag at det er lite hensiktsmessig å lovpålegge virksomhetene å rapportere på samfunnsansvar. Vi mener det er feil å pålegge rapportering på noe som i utgangspunktet er frivillig.

Samtidig vil *Spekter* fremheve betydningen av arbeidet med samfunnsansvar. Som arbeidsgruppen understreker i sin rapport er samfunnsansvar et svært viktig område som mange virksomheter frivillig velger å jobbe aktivt med, uavhengig av mulig økte administrasjonskostnader. Mange har også valgt å rapportere om dette f. eks i henhold til Global Reporting Initiative (GRI). *Spekter* mener det er viktig at rapportering på aktiviteter knyttet til samfunnsansvar har fleksibilitet i seg, dvs at bedrifter kun skal rapportere på aktiviteter tilpasset virksomhetens art. Vi mener i tillegg at selve rapporteringen må være frivillig.

Vi tror ikke holdninger endres ved et eventuelt pålegg om å rapportere, men gjennom bevisst arbeid internt i virksomheten. Samfunnsansvarsarbeidet bør således være en kontinuerlig prosess i virksomheten. I tillegg til god forankring i toppledelsen er det viktig å involvere de ansatte og spesielt mellomlederne i dette arbeidet. Innsikt og eierforhold til bedriftens samfunnsansvar blant mellomlederne og ansatte er viktig for å bygge en positiv og sunn bedriftskultur og for å få gjennomslag og forankring av ønskede beslutninger. Som arbeidsgruppen påpeker, er det mange virksomheter som allerede i dag jobber aktivt med samfunnsansvar, og at fordelene ved dette arbeidet oppveier den administrative belastningen.

I kraft av å representere et mangfold av statlige og private bedrifter med ulike behov og virksomhetsområder, mener vi det er avgjørende at hver enkelt bedrift selv kan definere innholdet i sitt samfunnsansvar slik at de får fokusert på områder som er nært knyttet til virksomheten. Det er viktig å gi bedriftene dette handlingsrommet for å sikre deres eierskap til og forankring av arbeidet med samfunnsansvar.»

NHO viser til at krav om samfunnsansvarsrapportering kan medføre til dels betydelige administrative belastninger for de berørte foretakene. I høringsuttalelsen til *NHO* heter det bl.a.:

«*NHO* har i en årrekke arbeidet for at våre medlemsbedrifter skal ha nødvendig kompetanse for å ivareta sitt forhold til mennesker, samfunn og miljø, og kunne ta det ansvaret som ligger i dette. Som del av dette arbeidet har vi alltid lagt vekt på tillitskapende dialog og åpenhet mellom bedriftene og interessentene.

NHO har derfor forståelse for at Regjeringen ønsker å fremme rapportering som verktøy for kommunikasjon mellom bedriftene og interessentene. *NHO* har imidlertid historisk sett vært skeptisk til å lovfeste slike rapporteringskrav, særlig ut i fra en kost/nytte vurdering. Det medfører til dels betydelige administrative belastninger for de aktuelle bedrifter, særlig for store og komplekse organisasjoner med selskaper i mange land. Rapportering kan bidra til økt oppmerksomhet om og oppfølging av samfunnsansvar i bedriftene når rapporteringen er ønsket av og følges opp av ledelsen, men lovpålagte rapporteringsforpliktelser vil ikke i seg selv endre *atferd* i ønsket retning.»

Også *HSH* viser til den administrative byrden som krav til rapportering om samfunnsansvar vil innebære. Det heter bl.a.:

«*HSH* er opptatt av å være en kunnskapspartner og bidragsyter til at våre medlemsvirksomheter tar samfunnsansvar. Når det gjelder forslaget om utvidete rapporteringskrav om samfunnsansvar, mener vi at dette kan medvirke til blant annet sunn åpenhet om etterspurt informasjon fra ulike interessenter, økt bevisstgjøring i virksomhetene knyttet til deres arbeid med samfunnsansvar og positiv effekt for konkurransekraften ved at aktive virksomheter får synliggjort godt arbeid på ulike områder. Vi ser heller ikke bort fra at det kan være noen rasjonaliseringsgevinster knyttet til å samle rapportering på ellers etterspurt informasjon på ett sted.

Når vi likevel har noen motforestillinger mot innføring av utvidete rapporteringskrav, er det fordi vi også ser argumenter som vi mener taler mot rapportering på dette området. Vi er opptatt av at den samlede byrde på virksomhetene knyttet til rapportering ikke må bli for stor, og det kan i denne sammenheng synes som et paradoks å lovfeste rapporteringskrav knyttet til arbeid som virksomhetene gjør på frivillig basis. Det er allerede en god del administrative ressurser som går med på å håndtere rapporteringskrav på ulike områder, og vi reiser derfor spørsmål om ressursbruken knyttet til rapportering om virksomhetenes frivillige arbeid. Det er uansett avgjørende at slike administrative kostnader ikke når dimensjoner som i realiteten øker terskelen for godt arbeid med samfunnsansvar i virksomhetene. *HSH* ser at økt åpenhet fra virksomheter som driver aktivt arbeid med samfunnsansvar vil kunne innebære et forsterket søkelys på virksomhetene. Dette kan på den ene side medføre en positiv mulighet til å synliggjøre positive aktiviteter og initiativer. Det kan imidlertid også innebære flere muligheter for – og i noen tilfeller kanskje også ønske om – å finne 'feil' hos disse virksomhetene enn hos de som eventuelt opplyser ikke å gjøre noe spesielt på området. Vi ser derfor med en viss bekymring på om virksomhetene som er åpne står i større fare for eksempelvis (urimelig) negativ omtale, mens de som gjør mindre i større grad vil 'slippe unna'.»

LO mener på den annen side at den administrative byrden som et rapporteringskrav vil innebære, ikke vil ha vesentlig betydning. *LO* uttaler bl.a.:

«LO kan ikke se at de administrative byrdene på bedrifter som skal rapportere på samfunnsansvar er av et slikt omfang at det skal ha nevneverdig betydning for de vedtak som fattes. Den danske undersøkelsen som det vises til beskriver byrdene som begrensede. Det er opplagt at det vil koste et foretak noe å oppfylle kravene, men vi mener det vil koste foretakene mye mer i omdømmetap og tap av framtidig konkurransevne å ikke ta samfunnsansvar alvorlig. Stortingsmelding 10 påpeker at et ansvarlig forhold til arbeidstakere, kunder, eiere og andre interessenter kan bidra til å styrke bedriftenes langsiktige konkurransevne og stilling.

Det samme rapporterer GRI, som i sine kommentarer understreker at fokus på næringslivets samfunnsansvar trolig vil tilta i styrke i årene som kommer. LO er overbevist om at dette vil materialisere seg i forbedret omdømme og bedret konkurransevne for de bedrifter som oppfyller kravene. Derfor er det viktig at også de bedriftene som i dag ikke rapporterer på samfunnsansvar, og kanskje heller ikke jobber aktivt med det, blir presset til å gjøre det gjennom lovgivning. Det vil sikre deres langsiktige levedyktighet i det internasjonale markedet.»

Noen høringsinstanser tar opp spørsmålet om hvorvidt rapporteringsplikten bør pålegges styret, slik arbeidsgruppen har foreslått. I sin høringsuttalelse argumenterer *NHO* for at redegjøringsplikten ikke bør ligge på styret, men på foretaket som sådant. *NHO* viser til at styret allerede har en stor arbeidsbelastning når redegjørelsen skal utarbeides, og at det er en risiko for at man på grunn av styreansvaret vil velge å gi mindre fyllestgjørende opplysninger enn ellers. *Rederiforbundet* gir uttrykk for lignende synspunkter som *NHO*.

På den annen side mener *Forum for Utvikling og Miljø (ForUM)* at rapporteringsplikten må pålegges styret. Også *LO* mener at rapporteringen må gis av styret. *Folketrygdfondet* viser til at forslaget til arbeidsgruppen vil medføre økt engasjement fra styrene. Det heter bl.a.:

«Som eier og investor legges det vekt på styrets involvering og ansvarliggjøring i forhold til selskapenes prosesser og tiltak knyttet til samfunnsansvar. Arbeidsgruppens forslag til lovendring vil medføre et økt engasjement fra selskapenes styre. Folketrygdfondet støtter derfor forslaget om at rapportering om samfunns-

ansvar blir et nytt årsberetningskrav og at rapporten skal omfattes av styrets underskrift.»

2.4.3 Departementets vurdering

Myndighetene forventer at norske bedrifter utviser samfunnsansvar som en integrert del av virksomheten. Det vises bl.a. til St.meld. nr. 10 (2008-2009), *Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi*, og Stortingets behandling av denne meldingen, jf. omtale foran i kap. 2.2.1.

Sentralt i et slikt samfunnsansvar ligger relasjonen mellom bedriftene og den bredere, samfunnsmessige interessentgruppen som direkte eller indirekte berøres av virksomheten som drives, og de beslutninger bedriftene ellers treffer som ledd i virksomhetsutøvelsen.

Departementet slutter seg til at det ikke er tilstrekkelig bare å bygge på frivillighet for å stimulere en ønsket utvikling på området. Et lovfestet rapporteringskrav vil bidra til økt åpenhet og økt offentlig søkelys på virksomhetene. Departementet er enig i at dette, som anført av HSH, kan gi risiko for negativ omtale. På den annen side vil det kunne være nyttig for bedrifter som oppfattes å være i utakt med aksepterte standarder og normer for samfunnsansvarlig virksomhetsutøvelse å motta korrektiver fra omverdenen. Departementet mener at næringslivet, også forretningsmessig, vil være tjent med et slikt samspill, og at dette kan bidra til å etablere og vedlikeholde bedriftenes omdømme og samfunnsmessige legitimitet også på lengre sikt.

Noen høringsinstanser ønsker å gå lenger enn den rapporteringsplikten arbeidsgruppen har foreslått. Departementet har forståelse for et ønske om å supplere en rapporteringsplikt med krav om at foretakene minst må forholde seg til grunnleggende samfunnsansvarsprinsipper. Departementet legger imidlertid til grunn at samfunnsansvarlig virksomhetsutøvelse primært omfatter det bedriftene gjør på frivillig basis. Bedriftene skal selv prioritere og organisere sine innsatsområder og sin frivillige innsats.

Som nevnt foran vil det kunne komme nye regler om foretaks samfunnsansvar i EU. Det er usikkert om og når slike regler eventuelt blir foreslått og vedtatt, men de vil i så fall være EØS-relevante. Departementet vil derfor foreslå rapporteringsplikt som angitt nå, og eventuelt fremme nytt forslag for Stortinget dersom nye EØS-regler skulle gjøre dette nødvendig.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at et rapporteringskrav som foreslått av arbeidsgruppen innføres.

Selv om det ikke foreslås lovfesting av krav til foretakenes arbeid med samfunnsansvar, vil det i et rapporteringskrav som foreslått ligge en implisitt forventning fra myndighetene om at norske bedrifter skal integrere samfunnsansvar i virksomheten. Et rapporteringskrav skal bidra til at bedriftene bygger opp kunnskap om hvilket samspill det er mellom virksomheten som drives, og de samfunn det opereres i, herunder hvem eller hva som direkte eller indirekte berøres av bedriftens aktiviteter og beslutninger. For å kunne rapportere på en god måte, bør bedriftene etablere systemer og rutiner for å identifisere forskjellige interessentgrupper, og prioritere og organisere innsatsen på samfunnsansvarsområdet. Det vises i den forbindelse til erfaringene fra Danmark, som kan tyde på at det lignende rapporteringskravet der har motivert flere bedrifter til å arbeide med samfunnsansvar etter at kravet ble innført.

Noen høringsinstanser har som nevnt tatt til orde for at plikten til å rapportere om samfunnsansvaret bør legges på foretaket som sådant istedenfor på styret. Opplysningskravet skal legge til rette for at det etableres og kommuniseres prinsipper og styringssignaler som fastsetter hvordan foretaket skal ledes og organiseres slik at samfunnsansvaret blir fulgt opp i virksomheten som helhet og av den enkelte ansatte. Departementet mener at styret vil være nærmest til å redegjøre for dette, og at det å legge rapporteringsplikten på foretaket som sådant i større grad vil kunne bidra til at ansvaret for denne rapporteringen blir mindre klart. Rapporteringen vil etter departementets oppfatning også lett kunne bli mindre relevant for regnskapsbrukerne dersom det ikke er de som har den endelige beslutningsmyndighet som står ansvarlig for opplysningene som gis. Ansvarliggjøring av styret er også viktig for å motvirke praksisen der redegjørelsen for samfunnsansvar blir et dokument utarbeidet av selskapets informasjonsavdeling, og med liten forankring i selskapets reelle virksomhet. Departementet går på den bakgrunn inn for at rapporteringsplikten pålegges styret, og foreslår at dette presiseres i regnskapsloven § 3-5.

2.5 Nærmere om utforming av rapporteringsplikten

2.5.1 Hvem som skal ha plikt til å rapportere

2.5.1.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen har opplyst at plikten i Danmark til å redegjøre for samfunnsansvar i ledelsesberet-

ningen gjelder for store virksomheter samt for danske finans- og forsikringsforetak, verdipapirfond mv. Med store virksomheter etter dansk rett menes selskaper som i løpet av regnskapsåret overstiger minst to av følgende terskelverdier: balanse på mer enn 143 millioner danske kroner; omsetning på mer enn 286 millioner danske kroner eller gjennomsnittlig antall ansatte over 250.

Det er i dansk rett gitt unntak fra opplysningskravet for datterselskaper dersom morselskapet har oppfylt opplysningskravet for konsernet som helhet.

Arbeidsgruppen har foreslått en noe annerledes avgrensning av hvilke foretak som skal rapportere. Arbeidsgruppen mente at rapporteringsplikten bør pålegges foretak som er «store» i regnskapslovens forstand. Begrepet «store foretak» i regnskapsloven omfatter allmennaksjeselskaper, børsnoterte foretak og andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift (sistnevnte kategori omfatter bl.a. foretak som er omfattet av forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike). Arbeidsgruppen viser til at avgrensningen eventuelt vil kunne tas opp til ny vurdering når det er vunnet noe erfaring med hvordan kravet i praksis virker for de store foretakene.

Arbeidsgruppen har ikke foreslått at offentlige virksomheter som ikke er regnskapspliktige etter reglene for store foretak i regnskapsloven skal ha plikt til å rapportere om samfunnsansvar.

Arbeidsgruppen har foreslått at et morselskap skal kunne rapportere samlet for egen virksomhet og virksomheten i datterselskapene. For ikke å pålegge dobbelrapportering, har gruppen foreslått at datterselskap får unntak fra rapporteringsplikt når morselskapet har rapportert om samfunnsansvar som dekker hele konsernet. Arbeidsgruppen har videre foreslått unntak fra plikten til å rapportere for foretak som er underlagt likeverdige utenlandske rapporteringskrav. Et slikt unntak vil kunne være aktuelt for store norske foretak som er underlagt et likeverdig krav på grunnlag av krav til filialregnskap i det aktuelle land, eller som er omfattet av utenlandske krav på grunnlag av noteringsvilkårene til et utenlandsk regulert marked hvor foretaket har noterte verdipapirer. Det vil videre kunne være aktuelt for norske filialer av utenlandske foretak som er store i regnskapslovens forstand, dersom det gjelder likeverdige krav i hjemstaten.

2.5.1.2 Høringsinstansenes syn

Revisorforeningen, Etheco, FNO, HSH, Rederiforbundet, NHO, Samferdselsdepartementet og *WWF* støtter arbeidsgruppens forslag om at rapporteringsplikten bør gjelde for store foretak. Ingen høringsinstanser har tatt til orde for at kravet i denne omgang bør gjøres gjeldende for mindre foretak. *Revisorforeningen* anfører imidlertid at alle finansforetak bør omfattes, og viser til at forsikringsselskaper, verdipapirforetak og verdipapirfond ikke generelt anses for store foretak i regnskapslovens forstand. Videre viser *WWF* til at organisasjonens støtte til at kravet avgrenses til å gjelde for store foretak, må ses i lys av at *WWF* mener at opplysningskravet bør gå lengre enn arbeidsgruppen har foreslått.

Flere høringsinstanser, herunder *ForUM, Spekter* og *Revisorforeningen*, har tatt opp spørsmålet om hvorvidt offentlige foretak og offentlig eide selskaper bør være underlagt en særskilt rapporteringsplikt. *Revisorforeningen* viser i den sammenheng til at det vil gi et uheldig signal om kravene til samfunnsansvarsrapportering ikke settes i verk for slike foretak før eller samtidig med store private foretak. *ForUM* mener at rapporteringsplikten som et minimum bør omfatte alle selskap «*av en viss størrelse hvor staten er største eier, og alle selskaper staten investerer i, som opererer i risikobransjer og risikoområder*». *Spekter* mener at det er viktig at det stilles de samme forventningene til privat og offentlig eid virksomhet, men viser på den annen side til at det er viktig å skille «samfunnsoppdraget», jf. Posten, NRK og NSB, fra «samfunnsansvaret».

FNO, HSH og *Rederiforbundet* støtter de foreslåtte unntakene.

Coop støtter unntaket for datterselskaper, men mener at det bør gis tilsvarende unntak for samvirkelag når det er etablert en fellesorganisasjon som rapporterer for samvirket som helhet. *Revisorforeningen* mener det bør presiseres at unntaket omfatter datterselskaper med utenlandske morselskaper som rapporterer for konsernet.

Finanstilsynet stiller spørsmål ved om rapporteringskravet også gjelder for selskaper fra land utenfor EØS som er notert på norsk regulert marked (tredjelandsutstedere). *Finanstilsynet* viser til at dette i tilfelle bør presiseres, men mener at et slikt krav vil innebære en ulempe for norske regulerte markeder i konkurransen om å tiltrekke seg tredjelandsutstedere. *Finanstilsynet* stiller videre spørsmål ved om det er foretakene selv som skal vurdere om utenlandske krav er likeverdige.

LO mener det ikke bør gis unntak for foretak som er underlagt et likeverdig utenlandsk krav. *LO* anfører at det er viktig at samfunnsansvar behandles i norske styre, særlig fordi det i Norge er regler som sikrer ansatterepresentasjon.

NHO mener det bør vurderes å la datterselskaper som er store foretak rapportere selvstendig. *NHO* støtter forslaget om at selskaper som rapporterer etter likeverdige utenlandske krav, unntas.

2.5.1.3 Departementets vurdering

Regnskapsloven bidrar til best mulig informasjon til ulike interessenter om et foretaks økonomiske stilling, risikoeksponering og resultat og andre sider ved virksomheten. Det er en tendens til at det nå etterspørres informasjon også utover finansiell informasjon. Brukere av slik informasjon er blant annet investorer og kreditorer.

Departementet mener som arbeidsgruppen at plikt til å rapportere samfunnsansvar bør avgrenses til foretak som er regnskapspliktige etter regnskapsloven. Videre slutter departementet seg til at små foretak bør unntas, og at rapporteringsplikten i tråd med utkastet fra arbeidsgruppen bare bør legges på foretak som er store i regnskapslovens forstand. Dette vil gi en regelteknisk enkel avgrensning, og innebærer at plikten vil påhvile allmennaksjeselskaper, foretak med verdipapirer notert på regulert marked samt andre foretak dersom det er bestemt i forskrift fastsatt av departementet. En slik forskrift er som nevnt forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike. Forslaget innebærer ellers bl.a. at offentlige virksomheter som ikke er regnskapspliktige etter reglene for store foretak i regnskapsloven, ikke blir pålagt krav til rapportering om samfunnsansvar.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at et morselskap kan rapportere for et eller flere datterselskaper, og at datterselskap får unntak fra rapporteringsplikten når morselskapet har gitt en redegjørelse for samfunnsansvar i årsberetningen for konsernet som også dekker det aktuelle datterselskapet. Det forutsettes at det i datterselskapets årsberetning er gitt en henvisning til hvor morselskapets redegjørelse finnes offentlig tilgjengelig. Unntaket vil omfatte rapportering om samfunnsansvar avgitt av en utenlandsk konsernspiss som dekker virksomheten i norske datterselskaper, forutsatt at rapporteringen oppfyller kravene etter regnskapsloven.

Etter departementets vurdering kan en utvidelse av unntaket i tråd med Coops forslag bidra til utilsiktet ansvarspulverisering dersom det er en fellesorganisasjon som skal rapportere om hva som er gjort hos de enkelte medlemmene. Departementet går på den bakgrunn ikke inn for å følge opp Coops forslag på dette punktet. Samtidig viser departementet til at store foretak i regnskapslovens forstand i hovedsak er definert gjennom organisasjonsform, og at denne definisjonen ikke omfatter samvirkeleg. Rapporteringskravet vil dermed i all hovedsak uansett ikke omfatte samvirker. Rapporteringskravet er heller ikke til hinder for at fellesorganisasjonen frivillig rapporterer om arbeidet med samfunnsansvar i medlemsforetakene. Så fremt redegjørelsen dekker virksomheten hos det enkelte medlem i samsvar med opplysningene som kreves etter bestemmelsens fjerde ledd, og medlemmets styre kan stå inne for opplysningene, antar departementet for øvrig at fellesorganisasjonens redegjørelse etter omstendighetene kan anses for å være et «annet offentlig tilgjengelig dokument» i henhold til ordlyden i bestemmelsens femte ledd.

Departementet er enig med Finanstilsynet i at det synes uklart om arbeidsgruppen har hatt til hensikt å gjøre opplysningskravet gjeldende for «tredjelandsutstedere», hvilket vil si utenlandsk foretak med verdipapirer notert på norsk regulert marked som har rapporteringsplikt etter verdipapirhandeloven i kraft av de noterte verdipapirene, men som ikke på annen måte er omfattet av regnskapslovens krav til store foretak. Departementet er videre enig med Finanstilsynet i at særlige nasjonale rapporteringskrav kan ha betydning for konkurransesituasjonen til norske regulerte markeder når det gjelder å tiltrekke seg «tredjelandsutstedere». Departementet foreslår på den bakgrunn at opplysningskravet i denne omgang ikke gjøres gjeldende for «tredjelandsutstedere» som ikke er omfattet på annen måte.

Departementet er også enig med Finanstilsynet og LO i at det kan stilles spørsmål ved om det er hensiktsmessig å gi unntak for foretak som er underlagt «likeverdige» utenlandske rapporteringskrav. Departementet viser i den forbindelse til at foretakene vil ha adgang til å samle opplysningene i et dokument som det er vist til i årsberetningen. Dersom det utenlandske kravet til rapportering er likt det norske kravet, vil det norske kravet derfor ikke innebære krav om «dobbelrapportering». Dersom det er forskjeller mellom det utenlandske og det norske kravet, bør foretaket oppfylle det norske kravet i tillegg til det utenlandske kravet selv om det skulle innebære ekstra byr-

der. I slike tilfeller vil det fortsatt være adgang til å samle opplysningene i ett dokument, som det ev. vises til i årsberetningen. Kravet vil derfor heller ikke i slike tilfeller innebære krav om «dobbelrapportering». Departementet fremmer derfor ikke forslag om et unntak som nevnt.

2.5.2 Nærmere om hva det skal rapporteres om

2.5.2.1 Arbeidsgruppens forslag

I den danske årsregnskapsloven § 99 a er samfunnsansvar definert som «*at virksomheder frivilligt integrerer hensyn til blandt andet menneskerettigheder, sociale forhold, miljø- og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korruption i deres forretningsstrategi og forretningsaktiviteter.*»

Arbeidsgruppen har foreslått at begrepet samfunnsansvar defineres, og foreslått følgende definisjon:

«[...] det foretaket gjør på frivillig basis for å integrere og sikre åpenhet om hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter.»

Arbeidsgruppen har foreslått at rapporteringsplikten utformes som følger:

«Store foretak skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen, gi en redegjørelse for oppfølgingen av sitt samfunnsansvar.»

2.5.2.2 Høringsinstansenes syn

Spekter, Rederiforbundet og *NHO* slutter seg til arbeidsgruppens utkast til definisjon.

BLD tar opp spørsmålet om rapporteringsplikten favner videre enn rapportering om tiltak knyttet til egne ansatte etter diskrimineringslovgivningen. Det heter bl.a.:

«Vi støtter forslaget om å lovfeste en plikt til å opplyse om bedriftens retningslinjer knyttet til oppfølging av sitt samfunnsansvar. Dette skal omfatte blant annet menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold. Plikten skal gjelde bedriftens forretningsstrategier, daglige drift og forhold til interessenter. *BLD* forstår forslaget slik at plikten skal

omfatte for eksempel retningslinjer knyttet til barn- og unges arbeid og diskriminering av kvinner eller bestemte folkegrupper i de land bedriften opererer i, også nasjonalt. Plikten vil dermed rekke videre enn tiltak knyttet til egne ansatte, som blant annet rapporteringspliktene i diskrimineringslovgivningen er begrenset til. BLD mener at dette vil bidra til å fremme menneskerettigheter i en global økonomi, særlig blant utsatte grupper som barn, kvinner og minoriteter.»

Noen høringsinstanser er i hovedsak enig i arbeidsgruppens forslag til definisjon, men tar til orde for mindre justeringer. *FNO* gir uttrykk for at det er ønskelig med en samordning av definisjoner og begrepsbruk. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Etter *FNOs* oppfatning bør en i arbeidet med samfunnsansvar samordne definisjoner og begrepsbruk.

Ved utvidelse av regnskapslovens krav bør en derfor benytte allerede anerkjente definisjoner, jf. Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) og den nylig fremlagte ISO 26000, i stedet for å innføre en helt ny definisjon slik arbeidsgruppen foreslår. En bør likeledes innarbeide begrepet rapportering av samfunnsansvar.

I Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) heter det at «Regjeringen legger til grunn en forståelse av samfunnsansvar som innebærer at bedrifter integrerer sosiale og miljømessige hensyn i sin daglige drift og i forhold til sine interessenter. Samfunnsansvar innebærer hva bedriftene gjør på en frivillig basis utover å overholde eksisterende lover og regler i det landet man opererer. Bedriftene bør bidra til en positiv samfunnsutvikling gjennom verdiskaping, anstendig praksis i egen virksomhet og ved å ta hensyn til lokalsamfunnet og andre interessenter.»

Den nye ISO-standarden for samfunnsansvar (ISO 26000), definerer samfunnsansvar slik: «[...] responsibility of an organization for the impacts of its decisions and activities on society and the environment, through transparent and ethical behavior that contributes to sustainable development, including health and the welfare of society, takes into account the expectations of stakeholders, is in compliance with applicable law and consistent with international norms of behaviour, and is integrated

throughout the organization and practised in its relationships.»

Ut fra den forståelsen som her er lagt til grunn, er samfunnsansvaret integrert i bedriftens virksomhet – det er ikke noe som kommer i tillegg til, eller som ligger ved siden av forretningsvirksomheten. Sagt på et annet vis; Bedriften arbeider i et langsiktig perspektiv for å skape gode, økonomiske resultater og gjør dette på en måte som ivaretar ulike interessenter samtidig som det tas etiske, miljømessige og sosiale hensyn. Begrepet den tredelte bunnlinjen brukes ofte i denne sammenheng (økonomi, miljø og sosialt ansvar). Bedriftens ansvar er å søke løsninger som forener lønnsom drift med positive miljø- og sosiale effekter, og minimere eventuelle negative konsekvenser.

Dersom departementet skulle ønske å beholde den foreslåtte definisjonen, foreslår vi at «ytre miljø» endres til «klima og miljø» som er mer dekkende og mer forpliktende.»

Justisdepartementet viser til at Økokrim har vist til at de samme hensynene som begrunner at korrupsjon bør være med, tilsier at annen alvorlig økonomisk kriminalitet, herunder skattesvik og subsidiebedragerier, bør omfattes. Det vises til at Økokrim på den bakgrunn har foreslått at «korrupsjon» erstattes med «korrupsjon og annen alvorlig økonomisk kriminalitet».

Røde Kors tar også opp inkludering av hensynet til lokalbefolkningen i legaldefinisjonen. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Samtidig mener *Røde Kors* at hensynet til lokalbefolkningen ikke i tilstrekkelig grad er ivare tatt i definisjonen om samfunnsansvar i § 3-3 c, 2. ledd. Mellom februar 2005 og desember 2007 ble det rapport om 320 påståtte tilfeller av krenkelser på menneskerettighetene begått av internasjonale selskaper. Disse tilfellene ble innrapportert til Business and Human Rights Resource Centre som har hovedsete i England og USA. I noen av sakene var så mange som 60.000 mennesker berørt. 45 % av de innrapporterte sakene omhandlet krenkelser mot lokalbefolkningen (av de resterende omhandlet 45 % arbeidere og 10 % sluttbrukeren av produktet). Disse rapportene viser viktigheten av at næringslivet også tar hensyn til lokalbefolkningen i de landene de opererer i, og bør derfor også redegjøres for særskilt i årsberetningen.»

Helse- og omsorgsdepartementet bemerker at hensynet til liv og helse synes lite omtalt i omtalen av samfunnsansvaret.

En rekke høringsinstanser, herunder *Etheco*, *NHO*, *KLP*, *WWF*, *Røde kors* og *Samferdselsdepartementet* tar opp spørsmålet om definisjonen bør avgrenses til det bedriftene frivillig gjør utover å oppfylle lovpålagte plikter. I *Ethecos* høringsuttalelse heter det bl.a.:

«Ved å insistere på at samfunnsansvar bare omfatter frivillige aktiviteter skaper man et kunstig skille i forhold til de tema som legaldefinisjonen nevner. Arbeidsgruppen har diskutert den flytende overgangen, men ettersom denne diskusjonen ikke blir synliggjort i selve lovteksten blir det vanskelig for selskaper som omfattes av loven, å forholde seg til denne begrensningen. For eksempel er det nå forbudt med alle former for korrupsjon og bestikkelser etter norsk lov - også for norske bedrifter i sin internasjonale virksomhet - men dette nevnes likevel som et av områdene inn under samfunnsansvarstermen. Videre er det ved bruk av GRI-standarden for rapportering, som foreslås å gi unntak for det foreslåtte rapporteringskravet, mange forhold som kommer inn under norsk lov, og som man derfor rapporterer på. Vi foreslår derfor at man i legaldefinisjonen stryker ordene «på frivillig basis».»

KLP gir uttrykk for lignende synspunkter som *Etheco*. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Vi forstår hvorfor formuleringen «på frivillig basis» er foreslått i § 3-3 c annet ledd, men synes det er unødvendig. En slik formulering kan bidra til en unødvendig og potensielt uriktig grensedragnings for hva fagområdet omfatter (ref. diskusjon rundt grensedragnings mellom frivillighet og lovkrav på side 25 i arbeidsgruppens rapport). Det er heller ikke en viktig avklaring i forhold til en bedrifts samfunnsansvar. Vi foreslår derfor at denne formuleringen ikke inkluderes i lovteksten.»

NHO viser til at arbeidsgruppen i sin generelle drøftelse har forutsatt at definisjonen ikke er til hinder for at det også kan rapporteres om regelverksetterlevelse, og viser til at dette i tilfelle innebærer at foretakene slipper den uhenksomme oppdelingen mellom regelverksetterlevelse og frivillige tiltak.

Også *Røde Kors* mener at definisjonen ikke bør avgrense mot de generelle lovpålagte pliktene. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Næringslivets samfunnsansvar er spesielt viktig i de situasjoner hvor norske selskaper og andre større internasjonale selskaper opererer i land hvor myndighetene ikke i tilstrekkelig grad sikrer befolkningens menneskerettigheter, og hvor arbeiderne mangler nødvendig rettsvern. Det er nettopp i slike situasjoner det er viktig å stimulere næringslivet. En vid legaldefinisjon av samfunnsansvaret i regnskapsloven vil kunne bidra til at næringslivet tar et større ansvar for å sikre befolkningens grunnleggende rettigheter i slike tilfeller. Røde Kors er derfor enig med Arbeidsgruppen i at legaldefinisjonen om samfunnsansvar i forslaget § 3-3 c annet ledd ikke bør avgrenses mot oppfyllelsen av de mer generelle lovpålagte pliktene.»

Samferdselsdepartementet mener på den annen side at arbeidsgruppens forutsetning om at «på frivillig basis» også kan omfatte regelverksetterlevelse, ikke er ivaretatt i forslaget til legaldefinisjon.

WWF mener at regnskapsloven ikke bør stadfeste at samfunnsansvaret er frivillig. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«WWF-Norge mener ethvert stort norsk foretak må i utgangspunktet akseptere at de har et samfunnsansvar. Dette samfunnsansvaret har en lovmessig forankring og en større samfunnsmessig forankring. Innenfor et større samfunnsmessig perspektiv må selskapet sørge for at det driver sin virksomhet på en langsiktig bærekraftig måte i forhold til utvinning og bruk naturens ressurser og utslipp av miljøtruende utslipp og avfall. Den underliggende kontrakten mellom selskapet og samfunnet krever dette. Regnskapsloven bør ikke stadfeste at dette utvidete ansvaret er frivillig. Det er viktige komponenter i samfunnsansvaret som ikke bør være frivillige, selv om ikke de foreligger i lovs form. Regnskapsloven er ikke det rette stedet å avgjøre hvilke deler av dette ansvaret som er frivillig.»

2.5.2.3 Departementets vurdering

Begrepet «samfunnsansvar» brukes på forskjellige måter og kan ha forskjellig meningsinnhold avhengig av konteksten det brukes i. Det er etter

departementets vurdering ikke nødvendig å definere «samfunnsansvar» for å pålegge en utfyllende rapporteringsplikt med innhold som foreslått av arbeidsgruppen. Departementet slutter seg i hovedsak til arbeidsgruppens utkast til angivelse av hvilke temaer som bør dekkes av rapporteringen, men foreslår at temaene angis direkte i rapporteringskravet istedenfor å gå veien om en legaldefinisjon, som i denne sammenheng bare ville bli et hjelpebegrep.

Departementet legger vekt på at elementene som inngår i rapporteringskravet, svarer til de fire hovedgruppene som FN Global Compacts samfunnsansvarsprinsipper er inndelt i.

Etter departementets vurdering vil begrepene «menneskerettigheter» og «arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold» bl.a. omfatte «internasjonal humanitær rett» og «lokalfolkningen», jf. merknadene fra Røde Kors.

Departementets utgangspunkt er at foretakene primært bør pålegges å rapportere om det de gjør på frivillig basis utover å oppfylle lovpålagte plikter, jf. forståelsen av begrepet «samfunnsansvar» som ble lagt til grunn i St.meld. nr. 10 (2008-2009). Departementet er imidlertid enig med de høringsinstansene som har anført at en avgrensning til det foretakene gjør «på frivillig basis», kan bidra til å skape et kunstig skille, og at en slik avgrensning heller ikke vil bidra til en avklaring av rammene for foretakenes rapportering som vil være av vesentlig nytte for foretakets interessenter. Departementet viser i den forbindelse bl.a. til at korrupsjon er straffbart etter norsk lov, men at bekjempelse av korrupsjon likevel forutsettes omfattet av samfunnsansvaret. Departementet viser videre til at norske foretak har en rekke lovpålagte plikter knyttet til miljø, HMS, likestilling mv. Departementet foreslår på den bakgrunn at ordene «på frivillig basis» tas ut av angivelsen av hva rapporteringsplikten omfatter.

2.5.3 Nærmere om krav til innholdet i rapporteringen

2.5.3.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen har vist til at den pliktige redegjørelsen for samfunnsansvar etter den danske årsregnskapsloven § 99 a skal inneholde opplysninger om:

«1) Virksomhedens politikker for samfunnsansvar, herunder eventuelle standarder, retnings-

linjer eller prinsipper for samfunnsansvar, som virksomheden anvender.

2) Hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfunnsansvar til handling, herunder eventuelle systemer eller procedurer herfor.

3) Virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfunnsansvar i regnskabsåret, samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover»

Det danske opplysningskravet bygger på konseptet «forretningsdrevet» samfunnsansvar. Med «forretningsdrevet» samfunnsansvar menes samfunnsansvarlig virksomhetsutøvelse som bidrar til å forbedre virksomhetenes forretningsmessige konkurransevne, operasjonalisert i den danske bestemmelsen ved at samfunnsansvaret er knyttet til hvordan de aktuelle hensyn integreres i virksomhetens «forretningsstrategi og forretningsaktiviteter». Innsats som virksomhetene yter for å bidra til en positiv samfunnsutvikling på et mer generelt grunnlag faller utenfor det «forretningsdrevne» samfunnsansvaret.

Til grunn for at man i den danske bestemmelsen har valgt å bygge på det forretningsdrevne samfunnsansvaret ligger en forutsetning om at samfunnet vil ha størst utbytte av virksomhetens arbeid med samfunnsansvar hvis det henger naturlig sammen med virksomhetens forretningsstrategi og kjernekompetanse. Den danske regjeringen presiserer imidlertid at opplysningskravet ikke er ment å skulle underkjenne slik innsats, som bør eksistere side om side med virksomhetenes forretningsdrevne samfunnsansvar.

I årsregnskapsloven § 99 a sjuende ledd er det gitt unntak fra opplysningskravet for virksomheter som har utarbeidet framskrittsrapport i forbindelse med tilslutning til FN Global Compact eller FNs prinsipper for ansvarlige investeringer.

Arbeidsgruppen har, i likhet med det som gjelder i Danmark, foreslått et rapporteringskrav med tre dimensjoner. For det første skal det redegjøres for foretakets retningslinjer knyttet til oppfølgingen av sitt samfunnsansvar, herunder eventuelle prinsipper, prosedyrer og standarder som følges. For det andre skal det redegjøres for hvordan retningslinjene omsettes til handling. For det tredje skal det gis en vurdering av forventninger til og resultater av arbeidet. De tre dimensjonene innebærer bl.a. at det skal være sammenheng mellom retningslinjene det er opplyst om, arbeidet for å omsette retningslinjene til handling, samt forventnings- og resultatvurderingen. Foretaket bestem-

mer selv om det skal fastsettes retningslinjer samt det nærmere innholdet i disse, men må uansett opplyse om hvordan retningslinjene følges opp samt om forventningene og resultatene.

Arbeidsgruppen har foreslått at den pliktige redegjørelsen skal inneholde en omtale av retningslinjer knyttet til foretakets oppfølging av sitt samfunnsansvar. Dersom foretaket ikke har fastsatt slike retningslinjer skal det være plikt til å rapportere dette. Arbeidsgruppen synes å ha forutsatt at «retningslinjer» er en oversettelse av «politikker» («policy»), som er benyttet i den danske legaldefinisjonen. Arbeidsgruppen har bl.a. vist til at retningslinjer vil kunne omfatte foretakets interne retningslinjer, mål, strategier og andre dokumenter som beskriver hvordan selskapet jobber med samfunnsansvar. Arbeidsgruppen har videre vist til at opplysningskravet har som formål å sikre at det kommuniseres utad hvilke prinsipper og styringssignaler som er etablert i foretaksledelsen/styret, og hvordan disse formidles til virksomheten som helhet og følges opp av den enkelte ansatte. De bør ifølge arbeidsgruppen særlig være knyttet til strategiske beslutninger som styret har vært involvert i, slik som at selskapet har sluttet seg til et bestemt initiativ eller vedtatt nye retningslinjer. Arbeidsgruppen presiserer at opplysningskravet ikke primært knytter seg til bedriftsinterne retningslinjer av mer underordnet karakter, for eksempel knyttet til de ansattes adferd.

Etter arbeidsgruppens forslag skal det videre opplyses om hvordan foretaket arbeider for å omsette retningslinjer mv. til handling, og det skal gis en vurdering av resultatene som er oppnådd samt eventuelle forventninger til arbeidet fremover. I kravet om å opplyse om resultater og forventninger ligger det ikke noen plikt til å gi kvantitativ informasjon, og det er derfor forutsatt at det kan gis en kvalitativ redegjørelse om ønskelig.

Ut fra formålet om at et nytt opplysningskrav skal bidra til at næringslivet i større utstrekning legger vekt på og integrerer samfunnsansvar i sin styring av virksomheten, har arbeidsgruppen vist til at det kan være hensiktsmessig at det forretningsdrevne samfunnsansvaret tydeliggjøres også i den norske legaldefinisjonen. Arbeidsgruppen mener imidlertid at opplysningskravet ikke kan begrenses til det rent forretningsdrevne samfunnsansvaret på den måten som dette har kommet til uttrykk blant annet i den danske legaldefinisjonen. Arbeidsgruppen har derfor foreslått at samfunnsansvar operasjonaliseres på en noe annerledes måte enn i den danske bestemmelsen ved at det knyttes til *«foretakets forretningsstrate-*

gier, til den daglige driften og til forholdet til interessentene».

Arbeidsgruppen har foreslått unntak fra rapporteringskravet for foretak som har avgitt en framskrittsrapport til FN Global Compact eller offentliggjort en rapport innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet (GRI). Arbeidsgruppen har imidlertid ikke gått inn for at det gis unntak for foretak som er tilsluttet FNs prinsipper for ansvarlige investeringer, slik det er gjort i Danmark.

2.5.3.2 Høringsinstansenes syn

FNO, Folketrygdfondet, Rederiforbundet og Røde Kors støtter arbeidsgruppens forslag.

Folketrygdfondet viser til at arbeidsgruppens forslag stemmer godt overens med de opplysningene fondet etterspør fra selskaper det er investert i. I høringsuttalelsen til Folketrygdfondet heter det ellers:

«Fokuset på selskapenes samfunnsansvar vil øke. Arbeidsgruppens forslag danner et godt grunnlag for å synliggjøre selskapenes samfunnsansvar. Institusjonelle investorer, som Folketrygdfondet, merker i økende grad krav både fra eiere/andelshavere og fra omverdenen til å forestå en ansvarlig forvaltning. Det betyr også et økt behov fremover for rapportering i forhold til ikke-finansiell informasjon. Arbeidsgruppens forslag er derfor et positivt initiativ i retning av å utvikle en standard for rapportering for samfunnsansvar.»

Også *Røde Kors* er inne på verdien av et rapporteringskrav som foreslått av arbeidsgruppen som et skritt på veien til å få på plass anerkjente standarder for rapporteringen. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Røde Kors syntes det er positivt at departementet foreslår en utvidelse av regnskapslovens krav til opplysninger om ikke-finansielle forhold i årsberetningen til også å omfatte krav til at det skal gis en mer overordnet redegjørelse for tilnærmingen til, samt oppfølgingen av, foretakets samfunnsansvar. Som Arbeidsgruppen fremhever i høringsforslaget er vi fortsatt i en relativt tidlig fase, både i Norge og internasjonalt, når det gjelder vurdering av hvilke nøkkeltall og andre verifiserbare og sammenlignbare opplysninger som har tilstrekkelig relevans på dette området. Departementets forslag om utvidet rapporteringsplikt

er imidlertid et viktig skritt i riktig retning, for på sikt å kunne utvikle de nødvendige nøkkeltall, for å få på plass internasjonale anerkjente rapporteringsstandarder innen CSR.»

Etheco mener styrken til det foreslåtte opplysningskravet er at bedriftene må framvise en systematisk tilnærming ved at arbeidet med prinsippene integreres i styringsstrukturen.

Revisorforeningen mener at rapporteringskravet bedre vil understøtte bedriftenes arbeid med å innarbeide samfunnsansvar som en integrert del av sin forretningsdrift ved å være klare på at rapporteringen skal omhandle forretningsdrevet samfunnsansvar. Revisorforeningen viser videre til at dette vil skape størst verdi for virksomheten og for interessentene. Revisorforeningen mener for øvrig at det ikke er tilstrekkelig at bedriftene ev. opplyser om at det ikke er utviklet retningslinjer for samfunnsansvar, men at de i tilfelle også bør pålegges å forklare hvorfor dette er tilfellet. I høringsuttalelsen heter det:

«Revisorforeningen går inn for et forsterket følg eller forklar-prinsipp i reglene om samfunnsansvarsrapportering. Etter forslaget skal foretak som ikke har utarbeidet retningslinjer for samfunnsvar, opplyse om dette i årsberetningen. Vi mener at store foretak som ikke vil arbeide systematisk med å følge opp og praktisere åpenhet om sitt samfunnsansvar, bør bli pålagt å forklare dette i årsberetningen. Det bør ikke være nok kun å opplyse om at det ikke er utarbeidet retningslinjer.»

NHO mener at man ikke bør fastsette en opplysningsplikt som går lengre enn den som er vedtatt i Danmark, og følgelig at opplysningskravet bør avgrenses til det «forretningsdrevne» samfunnsansvaret.

Sigla er enig med arbeidsgruppen i at rapportering på samfunnsansvar bør legges til rette for at bedriftene selv velger utforming og innhold slik at det sikres at dette er knyttet til bedriftens kjernevirksomhet. *Sigla* mener imidlertid at rapporteringskravet ikke bør avgrenses til bare å omhandle retningslinjer, men at bedriftene bør kunne velge å omtale retningslinjer eller andre tiltak, slik det oppfattes som mest relevant.

ForUM og *WWF* mener som Initiativet for Etisk Handel at arbeidsgruppens forslag ikke tilstrekkelig ivaretar behovene for rapportering på samfunnsansvarsområdet.

ForUM viser i sin høringsuttalelse til at frivillige og «private» rapporteringssystemer, slik det

legges opp til i arbeidsgruppens forslag, har vist seg å ha begrenset verdi. *ForUM* anfører videre at slik rapportering ofte utarbeides av selskapets informasjonsavdeling og har lite forankring i selskapets reelle virksomhet. *ForUM* anfører at dersom myndighetene ønsker å realisere ambisjonene om at norske selskap skal være internasjonale drivere for et næringsliv som tar samfunnsansvar, må det oppstilles krav om revidert og sammenlignbar informasjon samt «land-for-land»-rapportering.

WWF mener opplysningskravet som arbeidsgruppen har foreslått, blir for «løst». I høringsuttalelsen heter det ellers bl.a.:

«*WWF-Norge* mener det blir for uklart å knytte opplysningskravet til selskapenes retningslinjer for oppfølging av sitt samfunnsansvar. Begrepet retningslinjer skal i denne sammenheng dekke viktige strategiske beslutninger som styret har vært involvert i, slik som tilslutning til et bestemt initiativ eller vedtatt prinsipper/retningslinjer for selskapets oppfølging av sitt samfunnsansvar. Forståelsen av retningslinjer i denne sammenheng blir fort både tilfeldig og subjektiv. Opplysningskravet må knyttes til selskapenes reelle adferd og virksomhet innenfor avgrensede prioriterte områder.

WWF-Norge kan ikke se at det er en sammenheng mellom det som arbeidsgruppen selv henfører angående viktigheten av at samfunnsansvar er forankret i selskapet; dets forretningsstrategi og daglige linjeledelse og at samfunnsansvar prinsipielt kommer til uttrykk gjennom virksomhetens relasjoner med sine interessenter i et samfunnsperspektiv. Det er helt opptil hvert enkelt selskap hva retningslinjene inneholder hvordan de utformes og hvordan de følges opp. Rapporteringskravene må ta på mye større alvor det ansvar norske selskaper har for natur, miljø og klima.

[...]

WWF-Norge mener det bør stilles et minimumskrav for hva retningslinjene må inneholde. Slik det er lagt opp kan hvert selskap selv velge hva retningslinjene skal inneholde. Det stilles ingen krav til innhold eller form. Anerkjente internasjonale rapporteringsregimer som *Global Compact* og *GRI* har definert visse kjerneområder som en samfunnsansvarsrapportering må inneholde.

Det må stilles konkrete krav til at opplysningsplikten må gjelde sentrale områder som miljø og klima. Det foreligger per dato omfattende forskningsbasert dokumentasjon på at

selskapers virksomhet og adferd i direkte grad påvirker natur, miljø og klima. Offentligheten generelt og interessenter har rett og krav på å ha tilgang på informasjon som opplyser om disse sidene ved store selskapers virksomhet i Norge og utlandet. I dette må det ligge krav til faktisk informasjon om hvordan selskapet gjennom sin virksomhet påvirker natur, miljø og klima. Kravene til denne type informasjon må være utformet slik at den offentliggjorte informasjonen lar seg sammenligne.

Det må også stilles konkrete krav til at selskapene opplyser om hvilke grupper som er deres viktigste interessenter, hva disse hovedsakelig er opptatt av, hvordan selskapets virksomhet påvirker disse og hvordan selskapet forholder seg til interessentene. Samfunnsansvar dreier seg i bunn og grunn om å ivareta et ansvar overfor noen. Arbeidsgruppen er selv inne på at interessent-perspektivet er helt vesentlig i forståelsen av samfunnsansvar. Det vil derfor være viktig å kreve at store foretak opplyser om sine interessenter.»

En rekke høringsinstansene, herunder *FNO*, *Folketrygdfondet*, *HSH*, *IEH*, *Rederiforbundet* og *NHO* støtter de foreslåtte unntakene for Global Compact og Det globale rapporteringsinitiativet. *Rederiforbundet* viser imidlertid til at dette ikke bør ses på som unntak, men som alternative måter å oppfylle rapporteringskravet på.

På den annen side er det også flere høringsinstanser som uttrykker skepsis til disse unntakene, eller mener at det er behov for presiseringer. *Revisorforeningen* viser til at mange foretak refererer til GRI uten å angi hvilket nivå rapporten er avlagt på (etter GRI åpnes det for at rapportering kan gis på nivå A, B eller C, hvor A innebærer mest omfattende rapportering, jf. pkt. 2.3.4). Revisorforeningen viser videre til at Global Compact i de første fem årene etter tilslutning bare krever at det rapporteres innenfor to av de fire hovedområdene. Etter Revisorforeningens oppfatning bør det stilles som vilkår for å få unntak at det er rapportert innenfor alle fire hovedområder.

Miljøverndepartementet anbefaler at det stilles som vilkår for «Global Compact»-unntaket at Global Compacts anbefaling om å rapportere etter GRI, er fulgt.

Etheco viser til at en GRI-rapport på B-nivå vil gi de opplysningene som kreves etter arbeidsgruppens forslag til hovedregel, mens lavere nivåer ikke vil gi like mye informasjon. *Etheco* foreslår derfor at det stilles som vilkår for GRI-unntaket at det er utarbeidet rapport som minst er

på B-nivå. Når det gjelder Global Compact, viser *Etheco* til det samme som Revisorforeningen, og også til at Global Compact ikke krever rapportering om tilnærmingen til arbeidet med samfunnsansvar og til oppfølgningsystemer. *Etheco* mener ut fra dette at unntaket for Global Compact ikke er hensiktsmessig.

KLP mener de foreslåtte unntakene ikke er hensiktsmessige. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«§ 3-3 c muliggjør unntak fra opplysningskravene. Vi mener at et slikt unntak ikke er hensiktsmessig og vil svekke rapporteringskravene og verdien av det foreslåtte lovkravet betydelig. Dersom informasjonen som rapporteres fra selskaper skal være nyttig for interessenter og særlig eiere, trengs sammenlignbar informasjon. Det er ingen av de nevnte FN-initiativer eller rapporteringsstandarder som på samme måte tilfredsstiller de foreslåtte endringene i regnskapsloven. I tillegg vil lovkravet svært enkelt kunne unnvikes. *KLP* foreslår derfor at § 3-3 c. fjerde ledd fjernes, slik at minimumskravene til rapportering i årsberetningen gjelder for samtlige selskaper underlagt loven. På den måten sikres et minimum av innhold, oppfølging og sammenligning.»

LO er også skeptisk til disse unntakene. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«*LO* er [...] skeptisk til flere av unntakene som foreslås. Vi mener at det ikke bør gis unntak for foretak som utarbeider en offentlig framskrittsrapport i forbindelse med tilslutning til FNs Global Compact eller som har utarbeidet en offentlig rapport innenfor rammeverket av Global Reporting Initiative. Det er ikke fordi vi mener dette er dårlige initiativ. Tvert i mot mener vi flest mulig foretak bør tilslutte seg disse initiativene. Vår skepsis bunner i at denne løsningen vil kunne føre til en mer overflatisk styrebehandling av disse punktene i arbeidet med foretakenes årsrapporter.

LO mener at næringslivets samfunnsansvar kommer til å bli stadig viktigere både for foretakenes økonomiske konkurransevne, men også for de ansattes involvering i bedriftens utvikling. Vi har tidligere understreket hvor viktig det er at de ansatte trekkes med i utarbeidelsen av foretakets politikk på samfunnsansvar. Dersom unntakene følges, er vi redd for at henvisningen til de nevnte rapporter ikke vil få en like grundig behandling i styret som resten

av årsrapporten. Stortingsmelding 10 peker på at bedrifter som håndterer sitt samfunnsansvar på en fremtidsrettet måte sørger for at dette blir en integrert del av virksomhetsstyringen, men også at ansvaret må forankres i linjeledelsen og følges opp løpende av bedriftens toppledelse og styre. Vi mener det er viktig at styrene foretar en grundig behandling av samfunnsansvarsoppfølgingen og at det legges til rette for de ansattes medvirkning til denne grundige behandlingen. Det kan kun gjøres ved at årsrapporten eksplisitt inneholder den nødvendige informasjonen.

En annen grunn til vår skepsis til disse unntakene er at det vil være dårlig norsk myndighetskontroll i forhold til disse rapporteringene. Når det gjelder rapportering i henhold til GRI-standarden, så kan selskapene velge om de vil anvende retningslinjene i sin helhet, om de vil bruke deler av dem eller kun bruke dem som en referanse. Det åpner for svært forskjellige rapporteringsrutiner som vil vanskeliggjøre en oversiktlig og helhetlig rapportering.»

Også WWF går imot unntakene for Global Compact og GRI. I høringsuttalelsen til WWF heter det bl.a.:

«WWF-Norge mener det ikke bør gis unntak fra opplysningskravene for foretak som er tilsluttet Global Compact eller GRI. Det er viktig å være tydelig på at alle store norske foretak er pliktig til å opplyse om sin virksomhet i et samfunnsansvarlig perspektiv ut fra felles definerte krav innenfor en nasjonal offentlighet. Det vil gi mer tyngde til denne rapporteringen og tvinge fram en mer aktiv og kvalitetsrettet rapportering.»

2.5.3.3 Departementets vurdering

Rapporteringskravet skal som nevnt bidra til bevisstgjøring om det som gjøres i de rapporterende bedriftene, særlig hvilke valg som treffes om egne retningslinjer og, hvordan bedriften forholder seg til de valgte retningslinjene, og bidra til økt åpenhet og dialog med interessentene og samfunnet for øvrig om samfunnsansvar. Etter departementets oppfatning framstår arbeidsgruppens utkast til innholds krav for redegjørelsen for samfunnsansvar som hensiktsmessig.

Departementet viser til at det «forretningsdrevne» samfunnsansvaret står sentralt i arbeidsgruppens forslag. Departementet er enig med Revisorforeningen i at et slikt fokus vil bidra til å

skape størst verdi for virksomheten og for interessentene. Samtidig er departementet enig med arbeidsgruppen i at opplysningskravet bør ha et noe bredere virkeområde enn bare det rent «forretningsdrevne» samfunnsansvaret. Det vises i den forbindelse også til synspunktene til Røde Kors, som departementet er enig i, om at opplysningskravet ikke bør utelukke at det opplyses bredere om humanitære og sosiale prosjekter bedriftene støtter eller deltar i, selv om disse ikke kan knyttes direkte opp mot kjernevirksomheten. Departementet foreslår på den bakgrunn at arbeidsgruppens forslag i hovedsak følges opp, men at det gjøres enkelte tekniske tilpasninger, slik at opplysningskravet ikke avgrenses til «*retningslinjer*», men til «*retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder*», som samlet sett er ment å skulle dekke foretakets «policy» for oppfølgingen av sitt samfunnsansvar. Departementet viser til at utviklingen av standarder for rapportering om samfunnsansvar er i en relativt tidlig fase, både i Norge og internasjonalt, med hensyn til å fastsette nøkkeltall og andre verifiserbare og sammenlignbare opplysninger som har relevans på området. Departementet er på den bakgrunn enig med arbeidsgruppen i at det er hensiktsmessig å knytte rapporteringskravet opp mot de retningslinjene, prinsippene, prosedyrene og standardene («*retningslinjene mv.*») foretakene benytter for å følge opp sitt samfunnsansvar. Departementet viser, som nevnt, til at dette innebærer at det ikke stilles konkrete krav til det nærmere innholdet i slike retningslinjer mv., utover at de må gjelde bedriftens oppfølging av «*menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter.*» Med et innhold som angitt bør brukerne av regnskapsinformasjonen få mulighet til å gjøre seg opp en mening om hvorvidt de aktuelle hensynene er integrert på en tilstrekkelig måte i virksomheten, og om de er knyttet opp mot forretningsstrategiene, den daglige driften og interessentene på en fornuftig måte. Interessentene vil sånn sett gjøres i stand til å måle bedriftens prestasjoner basert på den kommunikasjon som ligger i rapporteringen og arbeidet som formodes å ligge til grunn for denne.

Dette omfatter bl.a. om retningslinjene mv. forankres og følges opp tilstrekkelig i linjeledelsen og hele virksomheten, om bedriftene har gjort fornuftige vurderinger av samfunnsansvars- og bærekraftsrisiko og etablert systemer som gjør bedriftene i stand til å håndtere slik risiko, om bedriftene er i stand til å se forretningsmuligheter knyt-

tet til ansvarlig virksomhetsutøvelse og utnytte sitt arbeid med samfunnsansvar forretningsmessig, samt om foretaket på en hensiktsmessig og tilstrekkelig måte forholder seg til alle sine interessenter. Rapporteringen vil videre gi interessentene et grunnlag for å utfordre bedrifter som ikke gir tilstrekkelig detaljerte opplysninger til at det er mulig å vurdere hvordan foretakene har fulgt opp sitt samfunnsansvar. Rapporteringen vil også gi interessentene et grunnlag for å rette nærmere spørsmål til bedriftene dersom det er enkeltelementer i rapporteringen som synes ufullstendige eller som det kan stilles spørsmål ved. Det kan for eksempel være aktuelt dersom bedriften i sine retningslinjer ikke har omtalt virksomhetsområder som etter andres vurdering kan innebære vesentlig bærekraftsrisiko, eller dersom personer eller grupper som etter andres vurdering i vesentlig grad berøres direkte eller indirekte av bedriftens virksomhet, ikke er omtalt i redegjørelsen.

Departementet er enig med arbeidsgruppen i det bør åpnes for rapportering etter kravene som stilles i forbindelse med tilslutning til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling (Global Compact), eller etter standardene som er fastsatt av Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) som alternativ til hovedregelen. Departementet viser først og fremst til at en slik adgang, slik arbeidsgruppen har påpekt, vil bidra til å støtte opp under myndighetenes CSR-politikk ved å fremme disse initiativene. Departementet mener imidlertid som Rederiforbundet at rapportering gitt til disse initiativene ikke bør betraktes som unntak, men som alternative måter å oppfylle opplysningskravet på.

Departementet viser for øvrig til at det har selvstendig verdi at disse initiativene bidrar til å etablere internasjonalt harmoniserte rapporteringsregimer, og således over tid kan bidra til mer like rammevilkår internasjonalt samt rapportering som blir mer sammenlignbar over landegrensene. Videre viser departementet til at forslaget vil innebære at bedriftene kan slutte seg til disse initiativene uten å måtte dobbelrapportere, noe som kan bidra til å redusere de administrative byrdene knyttet til rapporteringen.

Departementet er enig med LO i at de alternative rapporteringsformene knyttet til internasjonale initiativer, slik de er foreslått utformet av arbeidsgruppen, kan redusere den nasjonale rådigheten over hvilken rapportering som til enhver tid kreves. Videre kan det, som flere høringsinstanser påpeker, være store kvalitative forskjeller mellom rapporter som er avgitt innenfor disse initiativene. Departementet er enig med

Revisorforeningen i at slike potensielle forskjeller kan tilsi at det bør oppstilles krav om tilleggsopplysninger om rapporteringsnivå (GRI), ev. hvilke hovedområder under Global Compact som er utelatt.

Det bør sikres en viss nasjonal kontroll med at standarder som utarbeides etter disse initiativene, fortsatt vil innebære tilstrekkelig rapportering fra norske foretak også i fremtiden. Departementet foreslår derfor at det gis forskriftshjemmel til å stille vilkår for at rapportering etter disse initiativene skal anses å oppfylle rapporteringskravet, og at departementet i den forbindelse også kan fastsette nærmere regler om at det skal gis tilleggsopplysninger i årsberetningen. Departementet antar imidlertid at det i en slik forskrift foreløpig ikke er grunnlag for å stille krav til at rapportering til Global Compact eller GRI skal oppfylle bestemte innholdsmessige minstekrav. Departementet mener at det foreløpig bør legges størst vekt på å støtte opp under disse viktige internasjonale initiativene, og på den måten bidra til å understøtte initiativenes nasjonale og internasjonale legitimitet. Strengere krav kan ev. vurderes etter at man har vunnet mer erfaring med hvordan rapportering til disse initiativene fungerer i praksis.

Departementet er for øvrig enig med Røde Kors i at rapporteringskravet vil kunne bidra til utviklingen av nøkkeltall og til å få på plass internasjonalt anerkjente standarder for rapportering om samfunnsansvar. Departementet viser i den forbindelse til at internasjonale fora, herunder særlig FN, Det globale rapporteringsinitiativet og OECD, men også organisasjoner som ISO og Initiativet for Etisk Handel, nødvendigvis må spille en viktig rolle for å drive framover arbeidet med etablering og harmonisering av internasjonale standarder for rapportering om samfunnsansvar. Det er en sentral del av myndighetenes politikk for å fremme næringslivets samfunnsansvar på rapporteringsområdet, å støtte arbeidet som skjer på toneangivende arenaer. I lovforslaget kommer denne politikken til uttrykk nettopp gjennom adgangen til å rapportere innenfor rammeverket til de nevnte overgripende initiativene til FN Global Compact og Det globale rapporteringsinitiativet. Forslaget om å åpne for rapportering til disse initiativene som alternativ til hovedregelen har som hensikt å understøtte arbeidet som gjøres ved å oppmuntre til at flere norske bedrifter benytter rapporteringsstandardene som utvikles der, samt å bygge opp under initiativenes nasjonale og internasjonale legitimitet.

Departementet har stor forståelse for Revisorforeningens innspill om at «følge eller forklar»-prin-

sippet bør forsterkes sammenlignet med arbeidsgruppens forslag. Departementet viser til at en forklaringsplikt vil kunne bidra til at styret i større utstrekning blir forelagt opplysninger og dokumentasjon som kan belyse de eventuelle konkrete grunnene til at det ikke er etablert retningslinjer mv. for samfunnsansvar, eller til at man i organisasjonen ikke har forventninger til arbeidet framover. Samtidig vil en slik forklaringsplikt også kunne bidra til en økt ansvarliggjøring av styret for de valgene som treffes i foretaket, og til at styret eventuelt kan korrigere styringssignalene som gis på bakgrunn av opplysningene som framlegges. Disse momentene kan bidra til å understøtte formålet med å innføre kravet til rapportering om samfunnsansvar i enda større grad, og taler isolert sett for en styrking av «følg eller forklar»-prinsippet.

Departementet mener imidlertid at det er grunn til å anta at det vil være en høy terskel for de styrene som tar samfunnsansvaret på alvor, å måtte opplyse i årsberetningen om at det ikke arbeides med samfunnsansvar i virksomheten. Departementet viser til den negative omdømmeeffekten som dette vil kunne innebære. Dersom det finnes forklaringer for hvorfor det ikke er etablert retningslinjer mv., eller det ikke forventes å bli arbeidet med samfunnsansvar framover, legger departementet ut fra dette til grunn at styrer som har «gode forsetter» på vegne av foretaket, vil ha en sterk egeninteresse i å presentere slike forklaringer i årsberetningen, selv om det ikke er lovpålagt. Departementet viser til at bestemmelsen som foreslås, ikke er til hinder for at det gis slik frivillig utfyllende forklaring til opplysningene om at det ikke er etablert retningslinjer eller er forventninger til arbeidet.

Departementet er også i tvil om nærmere forklaringer som eventuelt avkreves fra foretak, vil ha tilstrekkelig verdi for foretakets interessenter, sammenlignet med en uttalelse om at det ikke er etablert retningslinjer eller er forventninger til arbeidet framover, til at det er grunn til å oppstille et forsterket forklaringskrav. Departementet viser til at det ikke er et mål i seg selv å kreve mest mulig omfangsrik rapportering fra foretakene, og at hensikten med et krav om forklaring eventuelt ikke bør være å «straffe» de foretakene som ikke oppfyller forventningene om samfunnsansvarlig virksomhetsutøvelse, men å bidra til at interessentene gis nyttige opplysninger, og til at det blir økt bevissthet i foretakene om samfunnsansvar, jf. også merknadene til komiteen i Innst. S. nr. 200 (2008-2009).

Departementet går etter en samlet vurdering inn for at arbeidsgruppens forslag på dette punktet følges opp, slik at det er tilstrekkelig at det opplyses om at det ikke er etablert retningslinjer for samfunnsansvar, og/eller at det ikke er forventninger til arbeidet framover, dersom dette er tilfellet. Spørsmålet om det burde innføres et forsterket «følg eller forklar»-prinsipp i bestemmelsen kan eventuelt tas opp til ny vurdering i forbindelse med den varslede evalueringen.

Departementet viser til at det i fremtiden kan oppstå behov for at rapporteringskravet utfylles med regler av mer teknisk karakter. Departementet foreslår at det gis hjemmel i § 3-3 c syvende ledd til å fastsette slike utfyllende regler i forskrift.

2.5.4 Særlig om rapportering om forhold i leverandørkjeder

2.5.4.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen mener det er viktig at selskapene ikke bare avgrenser sitt samfunnsansvar til egen virksomhet, men at de også tar et visst ansvar for virksomheten hos leverandører og andre virksomheter de samarbeider med. Dette kan for eksempel omfatte å bidra til anstendige arbeidsforhold og ivaretagelse av miljøhensyn gjennom aktiv påvirkning gjennom verdikjeden. Arbeidsgruppen mener at rapportering om forhold i leverandørkjeder vil falle innenfor rammene av den bestemmelsen om rapporteringsplikt som foreslås. Samtidig viser arbeidsgruppen til at det som regel er både praktiske og økonomiske begrensninger for hvor langt bakover i verdikjeden det er mulig for den enkelte bedrift eller innkjøpsorganisasjon å påvirke og kvalitetssikre sine leverandører. Hvor man skal trekke en eventuell grense framstår etter arbeidsgruppens vurdering som uklart i praksis.

2.5.4.2 Høringsinstansenes syn

Initiativet for Etisk Handel mener at opplysningskravet bør stimulere til rapportering på samfunnsansvar i leverandørkjeder. I høringsuttalelsen til Initiativet for Etisk Handel heter det bl.a.:

«Flertallet av norske bedrifter kjøper varer gjennom agenter, gjerne i Europa. Varene lages derimot ofte i land der ekstrem overtid og helsefarlige forhold er hverdagen. En vare skruses sammen ett sted, komponentene kommer gjerne fra mange land. Mangelfull oversikt over leverandørkjeden gjør at norske bedrifter

selv ikke vet hvilken risiko de tar. Bedrifter trenger systemer for kartlegging av risiko for uforvarlige forhold og for å håndtere konkrete utfordringer. God rapportering er både et verktøy for å strukturere og dokumentere bedriftens arbeid, og for å synliggjøre arbeidet eksternt.

[...]

I en undersøkelse IEH nylig har gjennomført sier fire av frem norske bedriftsledere at de mangler kunnskap og verktøy for å rapportere på arbeidsforhold og miljø i egen leverandørkjede. IEH merker seg at det åpnes for å inkludere leverandørtematikken i rapportering, men synes det er lite klart hvordan dette skal gjøres og hva som forventes av bedriftene. IEH stiller gjerne til rådighet våre erfaringer fra bedrifters arbeid og vårt internasjonale nettverk om hva som er god praksis for å jobbe konkret med samfunnsansvar i leverandørkjeden. Veilederen "Etisk handel i praksis", finansiert av Utenriksdepartementet og som lanseres 2. februar, er et godt utgangspunkt.

Når det gjelder gode indikatorer for rapportering på samfunnsansvar i leverandørkjeden, er dette nybrottsarbeid både i Norge og internasjonalt. IEHs medlemmer inkluderer både små og store foretak. Samtlige rapporterer om hvordan de kartlegger risiko for uanstendig behandling av ansatte og miljø i egen leverandørkjede, og hvordan de jobber for å fremme forbedringer. Rapportene er tilgjengelige på etiskhandel.no. Rapporteringsmalen er utviklet på grunnlag av investorkriterier og indikatorer fra vår engelske søsterorganisasjon, Ethical Trading Initiative. IEH deltar også i en arbeidsgruppe i Global Reporting Initiative (GRI), for å utvikle gode indikatorer for rapportering på samfunnsansvar i leverandørkjeden.»

LO er enig med IEH og arbeidsgruppen i at opplysningskravet bør stimulere til rapportering på leverandørkjeder, men har problemer med å se at krav til slik rapportering er konkretisert i arbeidsgruppens forslag.

Røde Kors tar i sitt hørings svar opp forholdet til internasjonal humanitær rett (IHR), herunder leveranser til partene i konfliktsituasjoner. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Gjennom vår tilstedeværelse i væpnede konflikter ser Røde Kors at næringslivet blir en viktigere og viktigere aktør for at partene i konflikten skal kunne gjennomføre sine krigshandlinger. Selv om IHR verken inneholder noe

generelt forbud mot at næringslivet deltar direkte i kampfhandlingene eller leverer varer og tjenester til de krigførende partene, er også næringslivet forpliktet til å respektere dette regelverket. Under behandlingen av St. melding nr. 10 i Stortinget fremhevet derfor Røde Kors næringslivets ansvar for sikre at de ikke medvirker til krigsforbrytelser gjennom sine leveranser til partene i konflikten.

Røde Kors kan ikke se at Arbeidsgruppen har drøftet om næringslivet også bør rapportere i årsrapporten om hvordan de ivaretar sitt ansvar for hindre brudd på IHR. Et krav om rapportering på hvordan foretakene vil integrere og sikre åpenhet om IHR i sine forretningsstrategier og daglige drift, vil kunne ha en forebyggende effekt i forhold til å hindre krigsforbrytelser. Røde Kors ber derfor departementet vurdere om også IHR bør tas inn som en del av legaldefinisjonen i regnskapsloven § 3-3 c.»

Spekter viser til at lovkrav om rapportering om leverandørkjeder vil kunne skape forventinger om at virksomheter tar ansvar i en gråsoner der det vil være delte oppfatninger om hvem som har ansvaret. Spekter mener derfor at slik rapportering ikke bør pålegges.

2.5.4.3 Departementets vurdering

I St.meld. nr. 10 (2008-2009) ble det lagt til grunn at norske bedrifter bør ha et bevisst forhold til problemstillinger som berører eller er en følge av deres virksomhet og som ligger innenfor deres innflytelsessfære. Det ble også gitt uttrykk for forventninger om at norske bedrifter følger opp sine retningslinjer overfor sine leverandørkjeder gjennom krav, kontrollrutiner og kapasitetsbygging.

Som høringsinstansene har pekt på kan uforvarlige forhold i leverandørkjeden innebære en vesentlig risikofaktor, bl.a. for bedrifter som handler med parter i konfliktsoner eller i områder hvor det foreligger miljømessige utfordringer. Foretak som har underleverandører i land hvor myndighetene i mindre grad overvåker arbeidslivet, eller hvor det i mindre utstrekning er etablert regelverk eller sentrale avtaler som gir tilstrekkelig vern av arbeidstakeres rettigheter, utsettes også for økt risiko. Det er mange eksempler, også når det gjelder norske bedrifter, på tilfeller hvor forhold i leverandørkjeder har ført til betydelige negative omdømmemessige virkninger for bedriftene som har vært involvert. Dette kan for eksempel være knyttet til barnearbeid, eller import av

omstridte materialer eller virksomhet i omstridte soner.

Som det er vist til tidligere, innebærer rapporteringskravet ikke i seg selv krav til bedriftens samfunnsansvar. Rapporteringskravet stiller heller ikke konkrete krav til bestemte temaer som må utgjøre del av bedriftens arbeid med samfunnsansvar, og det vil dermed heller ikke gjelde noe krav om at det konkret må rapporteres om bedriftens forhold til leverandørkjeden.

Departementet viser på den annen side til at rapporteringskravet er knyttet til at bedriftene identifiserer og prioriterer sine innsatsområder, og at det vil være naturlig at bedriftene gjør slike prioriteringer basert på en vurdering av hvilke elementer i virksomheten som innebærer vesentlig risiko, eller som har vesentlig forretningsmessig betydning. Det må også forventes at det gjennom de forventninger som myndighetene og samfunnet for øvrig har til norsk næringsliv, etter hvert kan utvikles standarder eller forskjellige former for «best practice» i ulike bransjer. Departementet legger ut fra dette til grunn at bedriftene som tar sitt samfunnsansvar på alvor, gjør en konkret vurdering av risikoen for at bedriftens aktiviteter vil forårsake eller medvirke til uansvarlige forhold innenfor innflytelsessfæren. For bedrifter som driver aktivitet innenfor forretningsområder eller på steder hvor det erfaringsmessig er risiko for uforsvarlige arbeids- eller miljøstandarder, eller i konfliktsoner, vil et system for ansvarlig leverandørkjedestyring også kunne være et nyttig og viktig verktøy for å håndtere risiko knyttet til innflytelsessfæren. Bedrifter som driver virksomhet med slik risiko, kan påta seg en ytterligere risiko dersom de ikke har retningslinjer mv. for oppfølging av forhold som nevnt i leverandørkjeden. Interessentene vil ut fra manglende omtale av slike retningslinjer mv. kunne konfrontere de aktuelle bedrifter med dette forholdet. På den annen side vil god rapportering også på dette området, som Initiativet for Etisk Handel er inne på i sin høringsuttalelse, være både et verktøy for å strukturere og dokumentere bedriftens arbeid, og for å synliggjøre arbeidet eksternt.

Departementet viser til at det foreslåtte kravet innebærer at det skal rapporteres om retningslinjer, prinsipper, standarder og prosedyrer foretaket benytter for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Dette innebærer at det må opplyses om slike retningslinjer, prinsipper, standarder og prosedyrer som omhandler for-

hold i leverandørkjeder. Foretakene vil i tilfelle også ha plikt til å rapportere om hvordan det arbeides for å omsette retningslinjene, prinsippene, standardene og prosedyrene til handling, om resultatene som er oppnådd og om forventningene til arbeidet framover. Som nevnt innebærer rapporteringskravet imidlertid ikke plikt til å etablere retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som konkret omfatter forhold i leverandørkjeder. Opplysningskravet vil imidlertid gi interessentene et bedre grunnlag for å vurdere om foretakene følger opp forhold i sine leverandørkjeder på en tilstrekkelig måte.

2.5.5 Nærmere om avgivelse av rapportering om samfunnsansvar

2.5.5.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen har opplyst at hovedregelen i den danske årsregnskapsloven § 99 a er at redegjørelsen for samfunnsansvar skal gis i årsberetningen. Etter bestemmelsens tredje ledd åpnes det imidlertid for at redegjørelsen kan gis i en supplerende beretning til årsrapporten eller på foretakets hjemmeside. Dersom unntaket benyttes, skal det opplyses om dette i årsberetningen.

Arbeidsgruppen har foreslått at opplysningene skal gis i årsberetningen eller i et dokument som det er henvist til i årsberetningen. Et slikt dokument kan i følge arbeidsgruppen ev. være et elektronisk dokument, publisert på selskapets hjemmeside.

2.5.5.2 Høringsinstansenes syn

FNO, Finanstilsynet, HSH, Rederiforbundet, NHO og *Sigla* støtter arbeidsgruppens forslag om at redegjørelsen bør kunne gis som eget dokument som det er vist til i årsberetningen.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet reiser spørsmål om rapporteringen vil være like tilgjengelig dersom den gis i dokument det er henvist til i årsberetningen. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Spørsmålet om rapportene skal kunne offentliggjøres i et eget dokument må vurderes på samme måte. Det er et krav etter dagens diskrimineringslover at likestillingsrapportene skal legges frem samtidig som årsberetningen, enten i årsberetningen eller som et vedlegg til denne. Dette følger av lovens ordlyd, jf. «i årsberetningen». Etter BLDs vurdering er det en fare for at rapportene blir mindre tilgjengelige,

mindre kjent og dermed ikke like effektive verktøy i likestillingsarbeidet dersom de offentliggjøres i egne dokumenter. Dette gjelder også dersom det i årsberetningen opplyses om at adgangen til å rapportere i eget dokument er benyttet sammen med en opplysning om hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.»

Også LO mener at det kan innebære en svekkelse dersom opplysningene ikke gis i årsberetningen. LO vektlegger bl.a. at det er knyttet erstatningsansvar for styret til opplysninger som gis i årsberetningen. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Imidlertid er måten rapportering av samfunnsansvar er foreslått tatt inn i regnskapsloven urovekkende og kan i verste fall innebære en svekkelse av dagens regulering. Det foreslås at bedrifters samfunnsansvar skal reguleres i et eget punkt, § 3-3, c, og ikke som del av den ordinære årsberetningen § 3-3 a. Samtidig foreslås det at annen ikke-finansiell informasjon (arbeidsmiljø, sykefravær, ulykker mv.) som i dag er regulert i § 3-3 a også kan samles i det nye punktet § 3-3 c «Redegjørelse om samfunnsforhold».

Det kan innebære en svekkelse hvis dette er en fortsettelse av tidligere debatter om årsberetning. Innholdet i årsberetningen er særs viktig å holde fast i. Det er knyttet økonomisk erstatningsansvar til årsberetningen, i motsetning til andre årsrapporter av ulikt slag. Flere har tidligere forsøkt å flytte det som nå er lovpålagt informasjon i årsberetningen over i andre mer uforpliktende rapporter (ledelsesrapporter, miljørapporter mv) hvor det ikke er knyttet noe spesielt ansvar i forhold til innholdet. Årsberetningen skal signeres av samtlige styremedlemmer og er et viktig dokument.

Det er reguleringen av årsberetningen som pålegger for eks Hydro, Telenor og Statoil å informere om arbeidsulykker i datterselskaper i andre land, HMS-arbeid og sykefravær. Hvis denne informasjonen og også utvidet til å omfatte «bedrifters samfunnsansvar» skal skilles ut i en egen rapport og som til og med kalles «redegjørelse», innebærer det en svekkelse av årsberetningens tyngde.

Det er mest hensiktsmessig og det som vil gi best effekt ut fra rapportens drøftinger, at reguleringen av rapportering på samfunnsansvarsområde inngår som del av § 3-3 a sammen med de øvrige momentene om HMS, ulykker, sykefravær mv.»

Spekter mener at redegjørelsen for samfunnsansvar ikke bør omfattes av regnskapslovens straffebestemmelse.

Revisorforeningen mener at det bør inntas en forskriftshjemmel, på linje med den danske loven, bl.a. slik at ev. offentliggjøring på internett kan reguleres nærmere. Dette kan bl.a. sikre notoritet om hvilke opplysninger som er styrebehandlet mv. Revisorforeningen viser også til arbeidet som pågår internasjonalt med å utvikle integrert rapportering. Det heter bl.a.:

«Det pågår omfattende arbeid internasjonalt med å utvikle såkalt integrert rapportering. Det vil si at foretakene i sin rapportering gir samlet informasjon om både finansielle og ikke-finansielle forhold av vesentlig betydning for å vurdere foretakets prestasjonsnivå/resultater. Da må det legges til rette for at finansiell informasjon i årsregnskapet kan presenteres i nær tilknytning til miljøinformasjon og annen samfunnsansvarsrapportering.

Foreløpig er ikke konseptet med integrert rapportering modent for å bli innlemmet i lovgivningen. Vi forventer en gradvis og rask utvikling internasjonalt i retning av rammeverk for miljø- og annen samfunnsansvarsrapportering som sammen med eksisterende rammeverk for finansiell rapportering (IFRS mv) kan danne grunnlag for fullt integrert rapportering. Inntil vi kommer dit, bør det legges til rette for at foretakene presenterer sin finansielle rapportering og samfunnsansvarsrapportering i en integrert sammenheng som kan bedre den samlede informasjonsverdien.

Vi oppfatter at lovforslaget ikke vil være til hinder for det. Det kan likevel være behov for å presisere adgangen til å rapportere om samfunnsansvar i et «eget dokument» i tråd med forventede internasjonale regler. Vi anser at en tydelig åpning for å gi informasjonen i flere dokumenter som presenteres samlet, vil legge bedre til rette for en god og integrert presentasjon av foretakets finansielle rapportering og samfunnsansvarsrapportering på ulike områder.

Vi viser i denne sammenheng til GRI som benytter en indeks (GRI index) til å identifisere hvor i rapporten nødvendig informasjon er oppgitt. Utover dette har ikke GRI formatkrav. Vi mener at en slik løsning kan være mer hensiktsmessig enn referanse til «eget dokument». Samtidig er det viktig at informasjonen i rapporteringen er klart avgrenset. Se i denne sam-

menheng merknadene nedenfor om rapportering på internett.»

2.5.5.3 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at redegjørelsen for samfunnsansvar kan gis enten i årsberetningen eller i et eget dokument som det er henvist til i årsberetningen. Etter departementets vurdering vil det å åpne for offentliggjøring av opplysningene i et eget dokument ikke svekke styreansvaret, når det presiseres i loven at styrets underskrift også gjelder slikt dokument.

Samtidig har departementet lagt vekt på at det åpnes for en betydelig grad av fleksibilitet med hensyn til hvor redegjørelsen offentliggjøres. Departementet viser i den forbindelse også til arbeidet som pågår internasjonalt, og som Revisorforeningen har vist til i sin høringsuttalelse, med å utvikle standarder for *integrert rapportering*. Departementet ser med interesse på arbeidet med å utvikle internasjonale standarder som på en bedre måte gjør foretakene i stand til å gi samlet informasjon om både finansielle og ikke-finansielle forhold av vesentlig betydning for å vurdere foretakets prestasjonsnivå/resultater. Departementet mener derfor at det er hensiktsmessig å åpne for at finansiell informasjon i årsregnskapet kan presenteres i nær tilknytning til miljøinformasjon og annen samfunnsansvarsrapportering.

Departementet viser imidlertid også til at de samlede krav som i dag stilles til årsregnskap og årsberetning, innebærer at det er en betydelig informasjonsmengde som de store foretakene må presentere. Opplysningene som samlet kreves i årsregnskapet og årsberetningen, herunder også som følge av de omfattende opplysningskravene som er fastsatt i de internasjonale regnskapsstandardene, skal ivareta informasjonsbehovene til en rekke uensartede interessenter på flere forskjellige områder. Informasjonsmengden kan framstå som uoversiktlig, og ikke alle interessenter har alltid et like stort direkte behov for alle deler av det som presenteres. I dag er det også slik at gruppen av primære brukere av opplysninger om samfunnsansvar mv. ofte ikke vil være helt sammenfallende med gruppen av primære brukere av foretakenes finansielle nøkkeltall mv. Som eksempel vises det til at det selv i gruppen av investeringsforvaltere med etisk investeringsmandat, ofte vil kunne være forskjellige ansatte som analyserer investeringsobjektene finansielle resultater, og som analyserer hvordan investeringsobjek-

tene har fulgt opp sitt samfunnsansvar. Arbeidet med å utvikle standarder for integrert rapportering vil kunne bidra til at opplysningene om samfunnsansvar får høyere relevans for dem som vurderer foretakenes finansielle resultater, eller til at forhold knyttet til samfunnsansvar i større utstrekning eller mer direkte påvirker for eksempel investeringsbeslutninger. Likevel kan det ikke utelukkes at det kan gjenstå områder eller temaer hvor enkelte grupper av brukere har behov for mer utfyllende opplysninger enn andre. Departementet mener derfor at rapporteringskravet bør utformes slik at de rapporterende foretakene har tilstrekkelig fleksibilitet til å vurdere hvordan samtlige interessenter kan sikres mest mulig relevante og fullstendige opplysninger for sine behov, samtidig som det ikke blir en helhet som de fleste brukere vil ha vanskeligheter med å forholde seg til på grunn av informasjonsmengden. Departementet mener på denne bakgrunn at fleksibiliteten foreløpig ikke bør begrenses til at det skal gis en samlet rapport som kan bestå av flere «dokumenter», men med et krav om «index», slik Revisorforeningen tar opp i sin høringsuttalelse, men at det bør åpnes for helt separate dokumenter i tråd med arbeidsgruppens forslag. Bestemmelsen er ikke til hinder for at foretakene selv velger å rapportere på den måten som Revisorforeningen drøfter, om dette anses ønskelig.

Departementet ser ingen grunn til å unnta opplysningskravet fra regnskapslovens straffebestemmelse, slik Arbeidsgiverforeningen Spekter har tatt til orde for. Dersom det forsettlig eller uaktsomt gis misvisende eller feilaktige opplysninger, bør dette prinsipielt sett kunne straffefølges.

Departementet slutter seg til Revisorforeningens forslag om at det bør gis forskriftshjemmel til å regulere offentliggjøring av redegjørelsen for samfunnsansvar, gitt som eget dokument, nærmere. Departementet viser for øvrig til at regnskapsloven § 3-3 b også åpner for offentliggjøring av redegjørelsen for foretaksstyring på internett, og departementet foreslår at det i tilknytning til denne bestemmelsen gis en lik forskriftshjemmel.

2.5.6 Revisjon

2.5.6.1 Arbeidsgruppens forslag

I den danske årsregnskapsloven § 135 femte ledd er det bestemt at revisor skal konsistenssjekke redegjørelsen for samfunnsansvar på lik linje med andre opplysninger i årsberetningen.

Arbeidsgruppen har foreslått at det presiseres krav om at revisor skal konsistenssjekke de opplysningene som skal gis i redegjørelsen for samfunnsansvar etter arbeidsgruppens utkast til § 3-3 c tredje ledd på lik linje med den konsistenssjekk som kreves for andre opplysninger i årsberetningen også i tilfeller hvor redegjørelsen gis i et annet dokument enn årsberetningen. Det samme gjelder opplysninger etter regnskapsloven § 3-3 a niende til tolvte ledd som inntas i slikt dokument.

2.5.6.2 Høringsinstansenes syn

Revisorforeningen støtter arbeidsgruppens forslag, og mener at det på sikt bør vurderes et utvidet revisjonskrav.

Flere høringsinstanser, herunder *FNO*, *NHO* og *Rederiforbundet*, mener at redegjørelsen for samfunnsansvar ikke bør være omfattet av kravet til revisors konsistenssjekk som gjelder for årsberetningen.

ForUM mener på sin side at det bør stilles et fullt revisjonskrav til redegjørelsen.

2.5.6.3 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag på dette punktet.

Et krav til konsistenssjekk innebærer at revisor skal lese gjennom redegjørelsen og gi en merknad dersom det er gitt opplysninger der som kreves etter bestemmelsen som står i motstrid til opplysninger som er gitt i årsregnskapet.

Departementet antar at konsistenssjekk av framskrittssrapport til FN Global Compact eller rapportering innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet kan innebære ikke ubetydelige merkostnader sammenlignet med konsistenssjekk av en redegjørelse for samfunnsansvar utformet i samsvar med bestemmelsens hovedregel. Et krav til revisors konsistenssjekk i slike tilfeller vil kunne gjøre det mindre attraktivt for foretakene å slutte seg til disse initiativene. Departementet mener at det foreløpig bør legges mest vekt på å støtte arbeidet til disse initiativene gjennom å legge til rette for at norske foretak i størst mulig utstrekning skal ønske å slutte seg til dem, og er derfor av den oppfatning at kostnadene som er forbundet med konsistenssjekk i disse tilfellene, bør utredes nærmere før kravet til konsistenssjekk gjøres gjeldende generelt. Departementet mener derfor at det inntil videre bør være unntak fra kravet om konsistenssjekk fra revisor dersom redegjørelsen for samfunnsan-

svar er gitt i form av framskrittssrapport til FN Global Compact eller rapportering innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet. Departementet viser i den forbindelse til at det er foreslått forskriftshjemmel i § 3-3 c tredje ledd annet punktum som kan benyttes dersom det på et senere tidspunkt skulle anses ønskelig å fastsette nærmere revisjonskrav til redegjørelser for samfunnsansvar i form av rapportering til de aktuelle internasjonale initiativer. Departementet antar at det også kan være naturlig å vurdere spørsmålet nærmere i forbindelse med den varslede evalueringen.

Av hensyn til brukerne av foretakenes rapportering om samfunnsansvar, vil departementet vurdere om det bør fastsettes krav i forskrift til at det skal gis opplysninger om hvorvidt rapportering om samfunnsansvar til de aktuelle internasjonale initiativer, har vært gjenstand for frivillig bekrefteelse eller konsistenssjekk fra revisor eller andre parter. Det vises til forslaget til forskriftshjemmel i § 3-3 c tredje ledd annet punktum.

2.5.7 Forholdet til eksisterende årsberetningskrav

2.5.7.1 Arbeidsgruppens forslag

I kapittel 4 drøfter arbeidsgruppen enkelte utfordringer i tilknytning til gjeldende bestemmelser i regnskapsloven § 3-3 a niende til tolvte ledd. Arbeidsgruppen viser samtidig til at den har hatt et begrenset mandat på dette punktet, og derfor ikke har foreslått vesentlige endringer i tilknytning til disse bestemmelsene. Arbeidsgruppen har imidlertid foreslått at opplysningene som kreves etter disse bestemmelsene kan inntas i en redegjørelse for samfunnsansvar, gitt som eget dokument, forutsatt at det i årsberetningen opplyses om at adgangen er benyttet og om hvor opplysningene finnes offentlig tilgjengelige. Arbeidsgruppen har ellers vist til at disse bestemmelsene kan vurderes nærmere i forbindelse med evalueringen som ble varslet i St.meld. nr. 10 (2008-2009).

2.5.7.2 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser har tatt opp forholdet til eksisterende årsberetningskrav knyttet til arbeidsmiljø, likestilling og det ytre miljø.

BLD tar i sin høringsuttalelse opp forholdet til gjeldende aktivitets- og rapporteringsplikter i diskrimineringslovene. Det heter bl.a.:

«Vi er enig i at det ikke er grunnlag nå for endringer i regnskapslovens regler om likestillingsrapporter på bakgrunn av det nye opplysningskravet. Vi har imidlertid noen merknader til arbeidsgrupperapporten knyttet til sammenhengen mellom regnskapslovens regler om plikten til å rapportere om likestilling og reglene om aktivitets- og rapporteringsplikt i diskrimineringsloven.

[...]

Regnskapslovens regler om plikt til å rapportere om likestilling speiler reglene om dette i diskrimineringslovene. Rapporteringsplikten henger sammen med og støtter opp om plikten til å arbeide aktivt for å fremme likestilling. Aktivitets- og rapporteringsplikten er et av de viktigste verktøyene i myndighetenes og virksomhetenes likestillingsarbeid. Reglene om dette i likestillingsloven trådte i kraft i 2002 og reglene i diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven trådte i kraft i 2009. Plikten etter diskrimineringslovene gjelder regnskapspliktige etter regnskapsloven. Plikten gjelder – i motsetning til regnskapslovens regler – i tillegg alle offentlige myndigheter og virksomheter.

Diskrimineringslovenes regler om aktivitets- og rapporteringsplikt er nå til vurdering i sammenheng med arbeidet med oppfølgingen av Diskrimineringslovutvalgets innstilling NOU 2009: 14 *Et helhetlig diskrimineringsvern*.

Diskrimineringslovutvalget foreslo å utvide reglene til ytterligere nye grupper/diskrimineringsgrunnlag (alder, seksuell orientering mv.). Videre foreslo utvalget blant annet at rapporteringsplikten skulle erstattes av et internt dokumentasjonskrav, etter mønster av HMS-reglene. Det skal ifølge utvalgets forslag være de samme kravene til rapportenes innhold som i dag. Rapportene skal ifølge forslaget fremdeles være tilgjengelige for de ansatte og skal kunne kreves lagt frem av Likestillings- og diskrimineringsombudet. Men det skal ikke lenger være krav om offentliggjøring av rapportene. Mange høringsinstanser gikk imot forslaget om å oppheve rapporteringsplikten i sin nåværende form, blant annet Likestillings- og diskrimineringsombudet, LO, Unio og Akademikerne. KS og HSH støttet forslaget.

I Meld. St. 6 (2010-2011) Likestilling for likelønn varsler Regjeringen at den i forbindelse med oppfølgingen av Diskrimineringslovutvalgets innstilling vil sikre at man får frem lønnsstatistikker knyttet til kjønn på virksomhetsnivå. Slike statistikker utarbeides i dag av

mange virksomheter som en del av rapporteringsplikten.

Likestillingsutvalget som ble oppnevnt i 2010 skal levere en delinnstilling innen 1. september 2011 med en gjennomgang og vurdering av virkemiddelapparatet knyttet til likestilling og diskriminering.

På denne bakgrunn mener BLD at en bør være varsom med å gjøre endringer i regnskapslovens regler om likestillingsrapporter.

I den varslede evalueringen må eventuelle tilpasninger vurderes i lys av hensynet til likestilling og de parallelle reglene i diskrimineringslovgivningen. Eventuelle tilpasninger bør ikke foretas før ny diskrimineringslovgivning er på plass. Et viktig premiss når eventuelle tilpasninger skal vurderes må være at virksomhetenes og Likestillings- og diskrimineringsombudets likestillingsarbeid ikke svekkes.»

Flere høringsinstanser stiller spørsmål ved hvorfor arbeidsgruppens drøftelse av praksis knyttet til etterlevelse av eksisterende bestemmelser, ikke følges opp med forslag til samordning, presiseringer eller andre tiltak. I *Ethecos* høringsuttalelse heter det bl.a.:

«Forholdet til eksisterende rapporteringskrav på arbeidsmiljø, ytre miljø og likestilling i regnskapsloven: Det er diskutert hvorvidt man skal gjøre endringer i disse kravene, som følge av det nye kravet om rapportering om samfunnsansvar. Etter å ha beskrevet den svært mangelfulle etterlevelsen av disse rapporteringskravene i dag, og samtidig slått fast at dette er emner som inngår i samfunnsansvarsbegrepet, konkludere arbeidsgruppen at det IKKE er behov for en tilpasning. Dette finner vi bemerkelsesverdig, ettersom dette er en utmerket mulighet for å presisere hva man legger i kravet til miljørapportering, rapportering på likestilling og anti-diskriminering og arbeidsmiljø. For store virksomheter bør det presiseres at disse tre emnene nå skal omfattes av det nye kravet til rapportering på samfunnsansvar. I tillegg vil vi vise til anbefalingen fra Norsk regnskapsstandard når det gjelder miljørapportering, og foreslår at man tar inn disse konkrete kravene til miljørapportering inn i lovteksten - også for selskaper som ikke er store. Likeledes bør kravene til rapportering på likestilling tydeliggjøres, der LDO-s veiledning bør være et utgangspunkt.

Den dårlige etterlevelsen av eksisterende lovkrav kommer delvis av svak myndighets-

oppfølging. Vi forventer at det i samband med lovforslaget også kommer forslag til hvordan loven skal følges opp overfor de rapporteringspliktige.»

FNO er enig med arbeidsgruppen i at erfaringene tilsier at rapporteringen til mange foretak om ikke-finansielle forhold ikke er god nok. *FNO* mener at det kan være grunn til å foreta en gjennomgang av dette spørsmålet tidligere enn den varslede evalueringen. Også *KLP* gir uttrykk for at det er behov for å se nærmere på dette spørsmålet.

NHO mener at det ikke er grunnlag for å stille samordningen av eksisterende bestemmelser med det nye kravet til rapportering om samfunnsansvar i bero i påvente av den varslede evalueringen. Det heter i høringsuttalelsen bl.a.:

«*NHO* er enig med arbeidsgruppen i at den foreslåtte redegjørelsesplikten for samfunnsansvar ikke fullt ut dekker de opplysningskravene som gjelder i dag. Vi er enig i at en eventuell samordning av krav om opplysninger om samfunnsansvar og om arbeidsmiljø, likestilling og det ytre miljø, bør vurderes i en bredere sammenheng. Særlig innenfor "arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold" og innenfor "det ytre miljø" kan det oppstå uklarhet om hvordan de nye bestemmelsene og de eksisterende forhold seg til hverandre.

NHO kan ikke se at det er gode grunner til å stille en vurdering av samordning i bero inntil en evaluering av rapporteringen om samfunnsansvar er gjennomført om inntil fem år, slik arbeidsgruppen foreslår. Ved innføring av et slikt overordnet krav om rapportering om samfunnsansvar, er det etter vårt syn riktig å benytte muligheten til å vurdere om disse bestemmelsene kan inngå i en helhet. Vi kan ikke se at det er sannsynlig at det vil foreligge vesentlig informasjon om slik samordning om fem år som ikke kan innhentes i dag. Vi vil derfor anbefale at departementet utreder hvordan alle krav til rapportering som inngår i lovens definisjon av samfunnsansvar kan innfris i et helhetlig rammeverk, og at dette gjøres før bestemmelsen endelig utformes og vedtas – ikke opptil flere år etter.

I forbindelse med arbeidsmiljøet krever regnskapsloven at det særskilt skal gis opplysninger om sykefravær. For foretak med virksomhet i andre land kan det være ressurskrevende å finne frem til slike opplysninger, dette gjelder nettopp for den type foretak som er

foreslått å være omfattet av reglene om redegjørelse for samfunnsansvar. Det finnes ikke en entydig definisjon av "sykefravær" og langt mindre en definisjon som er anvendelig over landegrensene. Eventuell ulik bruk av begrepet i ulike land skaper selvfølgelig også problemer ved den interne rapporteringen i bedriftene. Opplysninger om sykefravær er et eksempel på et forhold som tilsier at opplysningskravene samordnes bedre. Vi kan i denne sammenheng nevne at Riksdagen nettopp har vedtatt å fjerne dette rapporteringskravet for svenske bedrifter.

Vi er enig i at det kan være hensiktsmessig for foretakene å gi opplysningene i ett dokument, og at dette samtidig vil gjøre det enklere for regnskapsbrukerne å tilegne seg opplysningene samlet. Vi støtter derfor forslaget til regnskapsloven § 3-3 c syvende ledd.»

NHO mener for øvrig også at det bør vurderes om foretak som rapporterer etter GRI, også bør gis unntak fra årsberetningskravene vedrørende miljø, likestilling mv.

Også *Sigla* etterspør en samordning av nye og eksisterende rapporteringskrav. I høringsuttalelsen heter det bl.a.:

«Arbeidsgruppen skriver at utvidet rapporteringskrav på samfunnsansvar vil komme i tillegg til dagens krav om rapportering på likestilling og miljø. Vi mener at det er uheldig at deler av samfunnsansvar havner et sted og deler et annet sted. En slik oppdeling kan svekke bedriftenes evne til å se helhetlig og forretningsnært på samfunnsansvar. Dette synspunktet gav vi også uttrykk for i vår høringsuttalelse til Stortingsmelding 10 (2008-2009).

Det beste vil være å ha et enhetlig krav til rapportering på samfunnsansvar som er å finne ett sted i regnskapsloven. Dersom dette ikke lar seg gjøre på det nåværende tidspunkt, ser vi det som hensiktsmessig at det i løpet av relativt kort tid utredes hvordan disse to rapporteringskravene kan samordnes.»

2.5.7.3 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at det generelt sett bør være adgang til å samle opplysninger etter eksisterende årsberetningskrav vedrørende miljø, likestilling og HMS mv. med annen samfunnsansvarsrapportering. Departementet viser til at slik presentasjon kan være bedre tilpasset behovene til brukerne av

opplysningene, og antar at det også kan gjøre det mulig for bedriftene å se mer helhetlig og forretningsnært på samfunnsansvar. Departementet viser for øvrig til at en adgang til en slik samlet presentasjon er i tråd med Stortingets forutsetninger i Innst. S. nr. 200 (2008-2009).

Departementet mener at adgangen til å samle opplysningene i et eget dokument foreløpig ikke bør gjøres gjeldende for de foretakene som har valgt å rapportere til FN Global Compact eller til Det globale rapporteringsinitiativet i samsvar med forslaget til § 3-3 c tredje ledd, eller som benytter unntaksbestemmelsen for datterselskaper hvor konsernspissen rapporterer for konsernet samlet i henhold til § 3-3 c fjerde ledd.

Når det gjelder de internasjonale initiativene, vises det særlig til at rapportering til disse er foreslått unntatt fra kravet til revisors konsistenssjekk, og at det har vært en forutsetning at eksisterende årsberetningskrav ikke svekkes.

Når det gjelder konsernunntaket, vises det til at eksisterende årsberetningskrav ofte vil kreve en detaljeringsgrad som det ikke er hensiktsmessig å gi i en konsernredegjørelse, og at det derfor ville kunne innebære en utvanning av kravet dersom det ble åpnet for en samlet redegjørelse i årsrapporten til morselskapet. Departementet foreslår etter dette at foretak som velger å rapportere iht. til en av de nevnte bestemmelsene, fortsatt skal presentere alle opplysninger som kreves etter regnskapsloven § 3-3 a direkte i årsberetningen.

Departementet viser for øvrig til at arbeidsgruppen har hatt begrenset mandat med hensyn til å foreslå tilpasninger til eksisterende årsberetningskrav, og at det derfor ikke er fremmet forslag som kan følges opp nå. Departementet er enig med arbeidsgruppen i at eventuelle slike endringer bør utredes og vurderes bredere.

3 Bortfall av plikten til å utarbeide konsernregnskap for visse selskaper – gjennomføring av direktiv 2009/49/EF

3.1 Gjeldende rett

Ved stiftelse av et aksjeselskap vil aksjekapitalen etter åpningsbalansen i utgangspunktet svare til pålydende med tillegg av ev. overkurs, men slik at aksjekapitalen minst skal være 30 000 kroner. Etter aksjeloven § 2-5 er det imidlertid åpnet for at aksjeinnskudd kan benyttes til å dekke stiftelsesutgifter som ikke overstiger aksjeinnskuddet. Selv om denne adgangen benyttes, vil transaksjonsprinsippet, jf. regnskapsloven § 4-1 nr. 1, i utgangspunktet være til hinder for at stiftelsesutgiftene aktiveres som eiendel i åpningsbalansen, og det er derfor ikke gitt regler om at det skal opplyses om slike eiendeler i noter til regnskapet.

For øvrig er det i regnskapsloven ikke definert en kategori «mellomstore» foretak.

Regnskapsloven inneholder ikke noe generelt unntak fra konsernregnskapsplikten for morselskaper som bare har datterselskaper av uvesentlig betydning. Regnskapsloven § 3-8 annet ledd innebærer imidlertid at datterselskaper som ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling eller resultat, kan utelates fra konsolideringen. Dessuten er det gitt enkelte andre unntak fra konsernregnskapsplikten, bl.a. i regnskapsloven § 3-2 og § 3-7.

3.2 EØS-rett

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/49/EF art. 1 endrer direktiv 78/660/EØF (regnskapsdirektivet) art. 45 nr. 2 annet ledd første punktum. Endringen innebærer at medlemslandene kan til late at mellomstore selskap, jf. direktiv 78/660/EØF art. 27, unntas fra:

1. kravet om å gi opplysninger i noter for stiftelseskostnader som føres som en eiendel i balansen, jf. direktiv 78/660/EØF art. 34 nr. 2, samt
2. kravet om å gi opplysninger i noter om nettoomsetning fordelt på virksomhetsområder og geografisk marked, jf. regnskapsdirektiv 78/660/EØF art. 43 nr. 1 punkt 8.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/49/EF art. 2 endrer også direktiv 83/349/EF (konsernregnskapsdirektivet) art. 13 nr. 2a. Endringen innebærer at foretak unntas fra plikten til å utarbeide konsernregnskap (og konsolidert årsberetning) dersom foretaket bare har datterforetak av uvesentlig betydning.

3.3 Høringsnotat fra Finanstilsynet

I brev fra Finansdepartementet datert 9. september 2011 ble Finanstilsynet bedt om å utarbeide et høringsnotat med forslag til lov- og/eller forskriftsendringer for gjennomføring av EØS-regler som svarer til direktiv 2009/49/EF (av 18. juni 2009 om visse opplysningskrav for mellomstore selskap og plikten til å setje opp konsernrekneskap).

Finanstilsynet viser i høringsnotat 3. oktober 2011 til at det i Prop. 100 S (2009-2010) er angitt at det etter norske selskapsregler ikke er adgang til å aktivere stiftelseskostnader i balansen. Finanstilsynet anser derfor unntaket i direktiv 78/660/EØF fra opplysningskravet om aktivering av slike kostnader som ikke relevant for norske forhold.

Finanstilsynet viser videre til at medlemslandene også før direktiv 2009/49/EF har hatt adgang til å fastsette unntak for «mellomstore» foretak fra kravet om å gi opplysninger i noter om nettoomsetning fordelt på virksomhetsområder og geografisk marked. Finanstilsynet viser til at medlemslandsopsjonen i direktiv 78/660/EF art. 27 til å definere en kategori «mellomstore» foretak ikke er anvendt i Norge. På denne bakgrunn antar Finanstilsynet at det ikke er behov for en ny vurdering som følge av direktiv 2009/49/EF.

Finanstilsynet viser videre til at direktiv 2009/49/EF endrer direktiv 83/349/EF, slik at selskaper unntas fra plikten til å utarbeide konsernregnskap dersom det bare har datterselskap av uvesentlig betydning. Finanstilsynet foreslår at bestemmelsen gjennomføres i nytt femte ledd i regnskapsloven § 3-2, samt en justering av bestemmelsens fjerde ledd.

3.4 Høring

Finansdepartementet sendte ved brev 23. januar 2012 Finanstilsynets høringsnotat på høring, med høringsfrist 16. mars 2012.

Høringsnotatet og høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Brønnøysundregistrene
Skattedirektoratet
ØKOKRIM

Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
Finansnæringens Fellesorganisasjon
Finanstilsynet
Handelshøyskolen BI
Handelshøyskolen i Bodø
Landsorganisasjonen i Norge
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Handelshøyskole
Norges Kommunerevisorforening
Norsk Bedriftsforbund
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Venture
Norsk Øko-Forum
Norske Finansanalytikeres Forening
Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs
Skatterevisorenes Forening
Småbedriftsforbundet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø
Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har kommet med merknader til ett eller flere av forslagene i høringsnotatet:

Nærings- og handelsdepartementet
Den norske Revisorforening
Næringslivets Hovedorganisasjon
ØKOKRIM

3.5 Høringsinstansenes syn

Den norske revisorforeningen, Nærings- og handelsdepartementet og Næringslivets Hovedorganisasjon støtter forslaget.

ØKOKRIM viser til at Finanstilsynets forslag til nytt femte ledd i regnskapsloven § 3-2 innebærer en implementering av konsernregnskapsdirektivet art. 13 nr. 2a, som lyder slik:

«Med forbehold for artikkel 4 nr. 2 og artikkel 5 og 6 skal morforetak som hører inn under den nasjonale lovgivningen i en medlemsstat, og som har bare datterforetak som er av uvesentlig betydning i forhold til målene i artikkel 16 nr. 3, både hver for seg og som helhet, fritas for plikten fastsatt i artikkel 1 nr. 1.»

ØKOKRIM viser til at konsernregnskapsdirektivet art. 16 nr. 3, som det henvises til, lyder slik:

«Det konsoliderte regnskap skal gi et pålitelig bilde av aktiva og passiva, den økonomiske stilling, og resultatet for gruppen av foretak som inngår i konsolideringen.»

ØKOKRIM viser til at konsernregnskapsdirektivets art. 16 nr. 3 i praksis svarer til fanebestemmelsen i regnskapsloven § 3-2a, som lyder slik:

«Årsregnskapet skal gi et rettviseende bilde av den regnskapspliktiges og konsernets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.»

ØKOKRIM viser til at det i forslaget til nytt femte ledd i regnskapsloven § 3-2 er utelatt en henvisning til målene som konserndirektivets artikkel 13 nr. 2a viser til. For å gjøre det mest mulig klart hva «uvesentligheten» skal måles mot, foreslår ØKOKRIM at det i nytt femte ledd til regnskapsloven § 3-2 inntas en henvisning til regnskapsloven § 3-2a.

3.6 Departementets vurdering

Departementet viser til at nye EØS-regler som svarer til direktiv 2009/49/EF innebærer at det er adgang til å endre regnskapsloven. Det er opp til medlemslandene selv å avgjøre om de vil fastsette nasjonale regler for gjennomføring av endringene i direktiv 78/660/EF som det åpnes for etter direktiv 2009/49/EF.

Departementet viser til at stiftelsesutgifter i utgangspunktet ikke kan aktiveres som eiendeler, og at det derfor ikke er fastsatt noe opplysningskrav for slike eiendeler i regnskapsloven. Departementet slutter seg på den bakgrunn til Finanstilsynets vurdering om at unntaket fra regnskapsdirektivets art. 34 nr. 2 ikke vil være aktuelt for

Norge. Det vises for øvrig til at det ikke er definert en kategori «mellomstore» foretak i regnskapsloven.

Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets vurdering om at det på det nåværende tidspunkt ikke er aktuelt å foreta en fornyet vurdering av art. 45 nr. 2 annet ledd i forhold til art. 43 nr. 1 punkt 8, som følge av direktiv 2009/49/EF. Det vises også her særlig til at det ikke er definert en kategori «mellomstore» foretak i regnskapsloven. Hvorvidt det eventuelt kan være aktuelt å vurdere innføring av en kategori «mellomstore» foretak, bør etter departementets oppfatning ikke tas opp i forbindelse med gjennomføring av EØS-regler som svarer til dette direktivet. Spørsmålet kan

eventuelt vurderes som ledd i en større og mer sammensatt gjennomgang av norsk regnskapslovgivning.

Departementet slutter seg i hovedsak til Finanstilsynets forslag om et unntak fra konsernregnskapsplikten for morselskaper som bare har datterselskap av uvesentlig betydning. Etter departementets oppfatning er det i regnskapsloven § 3-2 nytt femte ledd imidlertid hensiktsmessig å innta en henvisning til regnskapsloven § 3-2 a, slik det er foreslått av ØKOKRIM. Det vises til at en slik henvisning vil bidra til å klargjøre hva som ligger i begrepet «uvesentlighet» i relasjon til konsolideringsplikten.

4 Oppretting av inkurier i verdipapirhandelloven og revisorloven

Ved lovendring 22. juni 2012 nr. 35, jf. Prop 107 L (2011-2012), ble det blant annet foreslått endringer i verdipapirhandelloven kapittel 4 om "Meldepikt". Ved en inkurie ble enkelte henvisninger i verdipapirhandelloven ikke konsekvensjustert som følge av lovendringene. Dette gjelder henvisninger i verdipapirhandelloven §§ 4-2 og 4-3, samt henvisninger i sanksjonsbestemmelsene i verdipapirhandelloven §§ 17-2, 17-3 og 17-4. Departemen-

tet foreslår oppretting av de ulike henvisningsfeilene i verdipapirhandelloven.

Ved lovendring 19. juni 2009 nr. 60 ble revisorloven § 3-5 første ledd nr. 5 flyttet til nytt første ledd nr. 3. Ved en inkurie ble henvisningen i bestemmelsens annet ledd tredje punktum ikke oppdatert i tråd med lovendringen. Departementet foreslår oppretting av henvisningsfeilen.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Redegjørelse for samfunnsansvar

Departementet viser til at lovforslaget er utformet slik at foretakene selv skal kunne velge om og i hvilken utstrekning det skal arbeides med samfunnsansvar. Selv om det uttrykkes forventninger om at norske foretak utviser samfunnsansvar, vil foretaket kunne velge ikke å ha retningslinjer mv. som angitt, for eksempel dersom foretaket anser at kostnadene overstiger nytten.

Arbeid med samfunnsansvar vil medføre faktiske økonomiske og administrative konsekvenser for de foretakene som velger dette.

En rapporteringsplikt vil kunne øke kostnadene. Departementet antar at merkostnadene ved rapportering vil være begrenset. I kost-/nyttevurderingen har departementet også vektlagt at et lovpålagt rapporteringskrav vil bidra til å synliggjøre det positive arbeidet bedriftene faktisk utfører.

Ved evalueringen i Danmark i mai 2010³ fant konsulentfirmaet Rambøll at foretakene løpende brukte fra DKK 6500 til 32700 årlig på selve rapporteringsarbeidet etter at lovkravet ble innført. I tillegg kommer engangskostnader knyttet til *frivillig* å etablere politikker for samfunnsansvar, i Danmark estimert til DKK 0,8 til 5,7 mill. på virksomhetsnivå. Rambøll estimerte i Danmark en populasjon på ca. 1100 omfattede foretak. Av de ca. 1100 omfattede virksomhetene, ble det funnet at ca. 260 ikke hadde politikker for samfunnsansvar da lovkravet ble innført. Basert på intervjuer fant Rambøll at 184 av disse virksomhetene frivillig hadde begynt å arbeide med samfunnsansvar som følge av lovkravet. På det grunnlag estimerte Rambøll at engangskostnader på samfunnsnivå utgjorde DKK 150 til 1 051 mill, knyttet til foretakenes arbeid med *frivillig* å etablere politikker for samfunnsansvar.

Kostnadene som ble estimert i Danmark var større enn de som ble anslått da lovforslaget ble framlagt. Departementet antar at tallene som har framkommet i den danske undersøkelsen, justert for inflasjon og norsk kostnadsnivå, kan antas å være et rimelig estimat for de løpende kostnadene store norske foretak vil få som følge av rapporteringskravet. Det foreslåtte kravet vil i så fall innebære årlige løpende kostnader på ca. NOK 7000 til 35000 på virksomhetsnivå. Engangskostnader knyttet til *frivillig* å etablere retningslinjer mv. ("policy") for samfunnsansvar, justert for inflasjon og kostnadsnivå, vil tilsvarende utgjøre fra ca. NOK 860 000 til 6,1 mill. på virksomhetsnivå. I Norge er det ifølge tall fra regnskapsregisteret og Oslo Børs en samlet populasjon på i underkant av 450 foretak som er store i regnskapslovens forstand. Dette innebærer at engangskostnadene på samfunnsnivå i Norge vil utgjøre fra ca. NOK 64,6 til 460 mill dersom en legger til grunn en lik andel (i underkant av 17 pst.) foretak med omstillingskostnader knyttet til (frivillig) å etablere retningslinjer mv. for samfunnsansvar i Norge og Danmark.

Etter departementets oppfatning vil det være naturlig å evaluere nytten og kostnadene knyttet til kravet til rapportering om samfunnsansvar etter at kravet har virket i noe tid.

Forslaget vil ikke innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

5.2 Gjennomføring av direktiv 2009/49/EF

Forslaget om gjennomføring av direktiv 2009/49/EF (som endrer direktiv 83/349/EF), slik at selskaper unntas fra plikten til å utarbeide konsernregnskap dersom de bare har datterselskap av uvesentlig betydning, vil medføre en viss administrativ lettelse for slike foretak. Forslaget vil ikke innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

³ Notat – AMVAB-måling af LOV nr 1403 af 27/12/2008 om ændring av årsregnskabsloven (Redegjørelse for samfunnsansvar i større virksomheder), 21. mai 2010, Rambøll, Danmark

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til endringer i Regnskapsloven

Til § 3-2 fjerde ledd annet punktum

Bestemmelsen er en konsekvensendring som følge av den foreslåtte bestemmelsen i femte ledd, og innebærer at regelen i femte ledd går foran unntaket i fjerde ledd annet punktum.

Til § 3-2 femte ledd:

Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til direktiv 2009/49/EF art. 2. Det vises til nærmere omtale i punkt 3.6.

Til § 3-3 b fjerde ledd

Endringen i § 3-3 b fjerde ledd innebærer at departementet gis hjemmel til å gi nærmere regler om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen for foretaksstyring, herunder også om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i redegjørelsen. Det vises til omtalen i punkt 2.5.5.3.

Til § 3-3 c

Det foreslås at det i ny § 3-3 c i regnskapsloven oppstilles plikt til å gi en redegjørelse for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og overfor sine interessenter. Rapporteringskravet tar først og fremst sikte på det foretakene gjør på frivillig basis utover å overholde lover og reglene i landene hvor de opererer, og det er slik sett ikke tilsiktet noen vesentlig realitetsendring sammenlignet med arbeidsgruppens forslag. Endringen sammenlignet med arbeidsgruppens forslag innebærer imidlertid en klargjøring av at foretakene ikke behøver å avgrense samfunnsansvaret mot mer generelle lovbestemte plikter innenfor de temaene som definisjonen dekker, eller mot nærmere beskrivelser av hvordan foretaket har oppfylt lovkrav eller arbeidet for å forhindre lovbrudd innenfor disse områdene. Det vises for øvrig til omtalen i kap. 2.5.2. Plikten til å gi en redegjørelse som nevnt gjelder

for store foretak, jf. § 1-5. Det forutsettes at formuleringen omfatter alle foretak som er pålagt å følge reglene for store foretak i regnskapsloven. Det vises til omtalen i kap. 2.5.1. For foretak som er del av et konsern, foreslås visse unntak i bestemmelsens fjerde ledd, jf. omtale nedenfor.

Redegjørelsen skal som hovedregel minst omfatte opplysninger som nevnt i bestemmelsens annet og tredje punktum. Det vises til kap. 2.5.3.

Etter første ledd annet punktum skal redegjørelsen omfatte opplysninger om retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og overfor sine interessenter. «Retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder» er samlet sett ment å skulle dekke det som i den danske bestemmelsen er betegnet «politikker», og som på norsk gjerne benevnes som «policy». Avgjørende for opplysningsplikten vil dermed ikke være hva foretakene velger å kalle sine instrumenter for å fastsette, beskrive og operasjonalisere sin «samfunnsansvarspolicy», men instrumentenes reelle innhold. Det vises for øvrig til omtalen i kap. 2.5.3.

Etter første ledd tredje punktum, skal det redegjøres for hvordan foretaket arbeider for å omsette retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt i første ledd annet punktum til handling. Det skal videre gis en vurdering av resultatene som er oppnådd i løpet av året som er gått og opplyses om forventningene til arbeidet framover. I dette ligger et krav til sammenheng mellom retningslinjene, prinsippene, prosedyrene og standardene som det er opplyst om at foretaket benytter iht. annet punktum, og arbeidet for å følge opp disse retningslinjene mv. etter tredje punktum. Bestemmelsen medfører ikke krav om at det må gis en kvantitativ vurdering. En kvalitativ resultatvurdering vil derfor kunne være tilstrekkelig. Samtidig vil en kvantitativ fremstilling ofte være til større nytte for brukerne av redegjørelsen for samfunnsansvar, og foretaket bør derfor vurdere om det er grunnlag for å presentere utvalgte nøkkeltall eller andre relevante indikatorer som gjør

det mulig å vurdere foretakets resultatoppgjør på en mer objektiv måte. Det vises for øvrig til omtalen i kap. 2.5.3. Som vist til av arbeidsgruppen, bør det for øvrig opplyses om foretaket er blitt sertifisert i henhold til en sertifiseringsordning for prosesser eller produkter på samfunnsansvarsområdet, dersom dette er tilfellet.

Etter annet ledd skal foretak som ikke har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt i første ledd annet punktum opplyse særskilt om dette.

I tredje ledd første punktum er det åpnet for at departementet kan fastsette forskrift om at redegjørelsen for samfunnsansvar, kan gis i form av en framskrittsrapport til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling (Global Compact), eller offentlig rapport basert på rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet (GRI). I dette ligger at departementet gis hjemmel til å fastsette forskrift om at slik framskrittsrapport/offentlig rapport kan oppfylle kravet til redegjørelse etter første ledd, og det vil dermed ikke være anledning til å benytte denne adgangen før det eksplisitt er åpnet for det gjennom nærmere forskriftsregulering. Departementet kan i den forbindelse også stille nærmere krav som slike ev. rapporter må oppfylle. I medhold av bestemmelsen kan det for eksempel stilles nærmere innholdsmessige krav eller krav til revisjon eller annen ekstern verifisering av slik rapportering dersom dette anses for hensiktsmessig, herunder eventuelt også krav om at det skal gis nærmere opplysninger om slike rapporter i årsberetningen. Dette kan bl.a. omfatte opplysninger om hvor rapporten finnes offentlig tilgjengelig, hvilke temaer som dekkes, om den er revidert eller på annen måte kontrollert mv. Det vises til omtalen i kap. 2.5.3.

Etter bestemmelsens fjerde ledd unntas datterselskap som er del av et konsern fra opplysningskravene i første ledd, dersom morselskapet har gitt en redegjørelse for samfunnsansvar i konsernets årsberetning eller annet sted som det er vist til i årsberetningen, som dekker det aktuelle datterselskapet. Det vises til omtalen i kap. 2.5.1.3.

I bestemmelsens femte ledd åpnes det for at redegjørelse etter første ledd gis i årsberetningen eller i annet offentlig tilgjengelig dokument. Bestemmelsen er nærmere omtalt i kap. 2.5.5. Dersom redegjørelsen gis i «annet offentlig tilgjengelig dokument», er det et krav at det opplyses i årsberetningen om hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig. Som vist til av arbeidsgruppen, vil dokumentbegrepet kunne omfatte eventuelle elektroniske dokumenter, for eksempel publisert på foretakets hjemmeside. Departementet antar for

øvrig at formuleringen «annet offentlig tilgjengelig dokument» innebærer noe mer fleksibilitet med hensyn til avgivelse av redegjørelsen om samfunnsansvar enn formuleringen «supplerende beretning til årsrapporten» som er benyttet i § 99 a i regnskapsloven i Danmark. Bl.a. antar departementet for eksempel at det kan reises spørsmål om hvorvidt formuleringen «supplerende dokument til årsberetningen» vil dekke en redegjørelse for samfunnsansvar som er del av årsrapporten til et annet konsernselskap, eller som består av rapportering til et annet rapporteringsinitiativ enn de som eksplisitt reguleres i bestemmelsen, for eksempel i henhold til FNs Prinsipper for Ansvarlige Investeringer eller Initiativet for Etisk Handel. På den annen side vil «annet offentlig tilgjengelig dokument» etter omstendighetene kunne dekke slike dokumenter. Forutsetningen er at samtlige krav som er satt til redegjørelser for samfunnsansvar i § 3-3 c og eventuelle forskrifter er oppfylt, herunder henvisninger, innhold, avgivelse, ansvar samt ev. utfyllende regler fastsatt av departementet. I slike tilfeller gjelder det heller ikke noe alminnelig unntak fra kravet til revisors konsistenssjekk, på linje med unntaket for framskrittsrapport til Global Compact eller rapportering til GRI.

Bestemmelsens sjette ledd åpner for at opplysninger som nevnt i § 3-3 a niende til tolvte ledd kan gis i en redegjørelse for samfunnsansvar gitt som eget dokument istedenfor i årsberetningen. Det er et krav etter bestemmelsens annet punktum at det i årsberetningen i tilfelle skal opplyses om at adgangen er benyttet. Adgangen til å samle opplysningene i samsvar med første punktum gjelder ikke for redegjørelse for samfunnsansvar gitt i henhold til reglene i tredje til fjerde ledd, og foretak som benytter disse unntakene må derfor gi samtlige opplysninger etter § 3-3 a niende til tolvte ledd i årsberetningen. Det vises til omtalen i kap. 2.5.7.

I bestemmelsens sjuende ledd er departementet gitt hjemmel til å fastsette utfyllende krav til redegjørelsens innhold, jf. kap. 2.5.3. Departementet er dessuten gitt hjemmel til gi nærmere regler om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen for samfunnsansvar, herunder også om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i dokumentet. Det vises til omtalen i kap. 2.5.5.

Til § 3-5 femte ledd

Forslaget til endring i § 3-5 presiserer at underskriften i årsberetningen skal anses å omfatte redegjørelsen for samfunnsansvar også i tilfeller hvor denne er gitt som et eget dokument som det

er henvist til i årsberetningen. Det vises til omtalen i kapittel 2.4.3.

Til endringer i revisorloven

Til § 3-5 annet ledd tredje punktum

Det vises til omtalen i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 5-1 første ledd

Forslaget til endring i § 5-1 oppstiller krav om at de opplysningene som minst må gis i redegjørelsen for samfunnsansvar etter regnskapsloven § 3-3 c første ledd samt opplysninger etter regnskapsloven § 3-3 a niende til tolvte ledd som er inntatt i slikt dokument, vil være gjenstand for revisors konsistenssjekk også i tilfeller hvor den avgis som eget dokument. Dette innebærer at det ikke gjelder krav om at revisor må konsistenssjekke opplysninger som gis utover minstekravene etter regnskapsloven § 3-3 c første ledd og opplysninger etter regnskapsloven § 3-3 a niende til tolvte ledd i slike tilfeller. Forslaget er nærmere omtalt i kapittel 2.5.6. Henvisningen til § 3-3 c første ledd innebærer at redegjørelse avgitt i samsvar med forskrift gitt i medhold av § 3-3 c tredje ledd i utgangspunktet ikke vil være omfattet av kravet til revisors konsistenssjekk. I § 3-3 c tredje ledd er departementet imidlertid gitt hjemmel til å oppstille krav til konsistenssjekk eller annen form for ekstern verifikasjon i forskrift dersom dette senere vurderes som ønskelig.

Til § 5-6 fjerde ledd

Forslaget til endring i § 5-6 er en følge av endringen i § 5-1, og presiserer at revisors uttalelse om konsistenssjekken også skal omfatte de opplysningene revisor skal konsistenssjekke i redegjørelse for samfunnsansvar gitt som eget dokument. Det vises til omtalen i kapittel 2.5.6 og merknadene til endringene i revisorloven § 5-1.

Til endringer i verdipapirhandeloven

Til § 4-2 fjerde ledd

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 4-3 første ledd

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 4-3 femte ledd

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 4-3 sjette ledd

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 4-3 åttende ledd

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 17-2 første ledd første punktum

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 17-3 annet ledd nr. 2

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 17-3 annet ledd nr. 6

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 17-3 tredje ledd

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Til § 17-4 første ledd første punktum

Det vises til omtale i kapittel 4. Lovendringen retter opp henvisningsfeil.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap gjøres følgende endringer:

§ 3-2 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Dette gjelder ikke dersom et av selskapene i konsernet har aksjer, andeler, grunnfondsbevis eller obligasjoner notert på børs, autorisert markedsplass eller tilsvarende regulert marked i utlandet, *med mindre femte ledd kommer til anvendelse.*

§ 3-2 nytt femte ledd skal lyde:

Et morselskap kan unnlate å utarbeide konsernregnskap hvis samtlige av selskapets datterselskaper både hver for seg og samlet er av uvesentlig betydning, jf. § 3-2 a.

§ 3-3 b nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen om foretaksstyring, når redegjørelsen er gitt som dokument det er henvist til i årsberetningen etter første ledd, samt om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i dokumentet.

Ny § 3-3 c skal lyde:

§ 3-3 c *Redegjørelse om samfunnsansvar*

Store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Redegjørelsen skal minst inneholde opplysninger om retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å

integrere de nevnte hensynene i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Foretak som har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt skal i tillegg opplyse om hvordan foretaket arbeider for å omsette disse til handling, gi en vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med å integrere hensynene som er nevnt i første punktum i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter, og opplyse om forventninger til dette arbeidet framover.

Hvis foretaket ikke har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt, skal det opplyses om dette.

Departementet kan i forskrift fastsette at en offentlig framskrittsrapport i henhold til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling eller en offentlig rapport foretaket har avlagt innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet kan erstatte redegjørelsen etter første ledd. Departementet kan i forskrift også fastsette nærmere krav til slik rapportering, herunder krav om at det skal gis tilleggsopplysninger i foretakets årsberetning.

Kravet om redegjørelse i første ledd gjelder ikke for datterselskap, dersom morselskapet har gitt en redegjørelse som angitt i årsberetning for konsernet som også omfatter datterselskapet. Datterselskapet skal i så fall opplyse om dette i sin årsberetning og angi hvor redegjørelsen finnes offentlig tilgjengelig.

Redegjørelsen etter første ledd skal gis i årsberetningen eller i annet offentlig tilgjengelig dokument. Dersom redegjørelsen gis i annet offentlig tilgjengelig dokument, skal det opplyses i årsberetningen hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.

Opplysninger om forhold som nevnt i § 3-3 a niende til tolvte ledd kan inntas i en redegjørelse etter første ledd som er gitt som eget dokument, iste-

denfor i årsberetningen. Dersom denne adgangen benyttes, skal det opplyses særskilt om dette i årsberetningen. Første punktum gjelder ikke for redegjørelse som er gitt annet sted enn i årsberetningen i samsvar med reglene i tredje og fjerde ledd.

Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om hvilke opplysninger som skal gis i redegjørelsen etter første ledd, nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen gitt i eget dokument, samt nærmere bestemmelser om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i slikt eget dokument.

§ 3-5 tredje ledd skal lyde:

Underskrift på årsberetningen etter bestemmelsens første ledd og påtegnet forbehold etter bestemmelsens annet ledd skal anses å omfatte redegjørelsen for foretaksstyring og opplysninger i redegjørelsen for samfunnsansvar, jf. § 3-3 b og § 3-3 c første ledd, når det er henvist til slike redegjørelser i årsberetningen.

II

I lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer gjøres følgende endringer:

§ 3-5 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Finanstilsynet kan i enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet i første ledd nr. 3 om fast kontorsted i Norge forutsatt at revisors dokumenter, som gjelder klienter i Norge, oppbevares på et fast sted her i riket på en ordnet og forsvarlig måte.

§ 5-1 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Plikten etter annet punktum gjelder tilsvarende for de opplysninger som minst skal gis i redegjørelser for samfunnsansvar etter regnskapsloven § 3-3 c første ledd, samt for opplysninger som er inntatt i redegjørelser for samfunnsansvar gitt i annet dokument enn årsberetningen, jf. regnskapsloven § 3-3 c sjette ledd.

§ 5-6 fjerde ledd nr. 4 nytt annet punktum skal lyde:

Plikten etter første punktum gjelder tilsvarende for de opplysninger som minst skal gis i redegjørelser for samfunnsansvar etter regnskapsloven § 3-3 c første ledd, samt for opplysninger som er inntatt i redegjørelser for samfunnsansvar gitt i annet dokument enn årsberetningen, jf. regnskapsloven § 3-3 c sjette ledd.

III

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 4-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Denne paragraf gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis.

§ 4-2 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 4-3 første ledd skal lyde:

(1) Hvis en aksjeeiers eller annen persons andel av aksjer og/eller rettigheter til aksjer når opp til, overstiger eller faller under 5 prosent, 10 prosent, 15 prosent, 20 prosent, 25 prosent, 1/3, 50 prosent, 2/3 og 90 prosent av aksjekapitalen eller en tilsvarende andel av stemmene som følge av erverv, avhendelse eller annen omstendighet, skal vedkommende gi melding til utstederen og til Finanstilsynet eller den Finanstilsynet utpeker.

§ 4-3 femte ledd skal lyde:

(5) Like med vedkommendes egne aksjer, rettigheter til aksjer eller stemmerettigheter som nevnt i annet ledd, regnes

1. aksjer eller rettigheter til aksjer som eies eller erverves eller avhendes av nærstående som nevnt i § 2-5, og
2. stemmerettigheter til aksjer som nevnt i annet ledd som innehas av eller overføres til nærstående som nevnt i § 2-5 eller ved opphør av slike rettigheter.

§ 4-3 sjette ledd skal lyde:

(6) Melding etter denne paragraf skal gis straks etter at avtale om erverv eller avhendelse er inngått, eller vedkommende blir kjent med eller burde ha blitt kjent med annen omstendighet som fører til at vedkommende når, passerer eller faller under en terskel i første ledd.

§ 4-3 åttende ledd skal lyde:

(8) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om flagging, herunder bestemmelser om

- a) annen omstendighet som nevnt i første ledd,
- b) at denne paragraf skal gjelde for stemmerettigheter til aksjer som ikke omfattes av annet ledd nr. 1 til 3, og
- c) konsolidering av eierandeler.

§ 17-2 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Dersom det er oppnådd vinning ved en uaktsom eller forsettlig overtredelse av §§ 3-3 første ledd, 3-4, 3-6 *første og annet ledd*, 3-7, 3-8, 3-9, 3-10, 3-14, 8-2 til 8-6, 9-5, 10-2, 10-3, 10-8 første ledd, 10-11 eller 17-5, jf. forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene, kan den som vinningen er tilfalt, pålegges helt eller delvis å avstå denne.

§ 17-3 annet ledd nr. 2 skal lyde:

2. overtrer § 3-6 *første og annet ledd* dersom det foreligger innsideinformasjon i foretaket,

§ 17-3 annet ledd nr. 6 skal lyde:

6. grovt eller gjentatte ganger overtrer § 3-6 *tredje, fjerde eller sjette ledd*, § 3-9, § 3-10, § 4-2, § 5-2, § 5-3 eller § 10-11, jf. forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene.

§ 17-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Med bøter straffes den som grovt eller gjentatte ganger forsettlig eller uaktsomt *overtrer § 4-3 eller § 4-4 første* eller annet ledd, jf. forskrifter gitt i medhold av disse, eller den som forsettlig eller uaktsomt *overtrer § 4-4 tredje* eller fjerde ledd, jf. forskrifter gitt i medhold av disse.

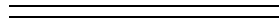
§ 17-4 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse *av § 3-6 tredje, fjerde og sjette ledd, § 4-2, § 4-3 eller § 4-4 første* eller annet ledd, eller forskrift gitt i medhold av disse bestemmelsene, kan Finanstilsynet ilegge overtredelsesgebyr.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Kongen kan fastsette overgangsregler.

Tykk: AS O. Fredr. Aimesen. Desember 2012

241491